

ΑΙ ΜΟΝΩΔΙΑΙ ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΜΠΗΝΟΥ
ΚΑΙ Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΑΜΠΗΝΟΥ Α΄ ΠΑΛΑΙΟΔΟΓΟΥ

Ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδικι τῆς Βενετίας 442, βομβυκίνῳ τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, μικροῦ σχήματος (0, 16 × 0, 14) καὶ πυκνῶς γεγραμμένῳ, περιλαμβάνονται αἱ ἐξῆς μονωδίαὶ ἀγνώστου ἄλλοθεν συγγραφέως τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, Ἀλεξίου τοῦ Λαμπηνοῦ· α΄ (φ. 176^b) «Μονωδία ἐπὶ τῇ μακαρίτιδι καὶ ἀειδίμῳ δεσποίνῃ Κομνηνῇ κυρᾷ Εἰρήνῃ τῇ Παλαιολογίνῃ τοῦ Λαμπηνοῦ κῆρ Ἀλεξίου»· β΄ (φ. 182^b) «Τοῦ Λαμπηνοῦ κῆρ Ἀλεξίου Μονωδία ἐπὶ τῷ Κουνάλῃ κῆρ Νικηφόρῳ»· γ΄ (φ. 185^b)· «Τοῦ αὐτοῦ Μονωδία ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως τῷ πανευτυχεστάτῳ ἐκείνῳ δεσπότη κῆρ Ἰωάννῃ τῷ Παλαιολόγῳ»· δ΄ (φ. 189^a) «Μονωδία ἐπὶ τῷ δεσπότη κῆρ Ἰωάννῃ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ»· ε΄ (φ. 192^b)· «Ἐτέρα μονωδία ἐπὶ τῷ αὐτῷ»· ς΄ (φ. 194^a)· «Ἐτέρα μονωδία ἐπὶ τῷ δεσπότη κῆρ Ἰωάννῃ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ πρότερον γραφεῖσα».

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν μονωδιῶν τούτων Ἀλέξιος Λαμπηνὸς δὲν εἶνε ἄλλοθεν γνωστός. Εἶνε δὲ μόνον φανερόν, ὅτι τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ ὄνομα εἶνε τῶν ἐπωνύμων ἐκείνων τῶν προελθόντων ἐξ ἔθνικῶν. Ὡς τὰ Ἀμιδηνός, Ἀπρηνός, Ἀρβαντηνός, Βιζυηνός, Δαμασκηνός, Καπηνός, Καρυστηνός, Καστρηνός, Κατασκεπηνός, Κομνηνός, Λακαπηνός καὶ ἄλλα πολλὰ ἐσήμαινον τὸ πρῶτον τὸν οἰκοῦντα τόπον τινὰ ἢ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενον,¹ οὕτω καὶ τὸ Λαμπηνός ἐδήλου τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν καταγωγὴν ἐκ Λάμπης.

¹ Ἴδὲ *Heinrich Moritz Die Zunamen bei den byzantinischen Historikern und Chronisten. Programm des K. Humanistischen Gymnasiums in Landshut für das Schuljahr 1897-8, II Teil. σ. 39 κ. ε.*—*K. Spanos Die Suffixe der neugriechischen Ortsnamen. Ἐν Μονάχῳ, 1903 σ. 55 κ. ε.*

Εἶνε δὲ ἡ Λάμπη αὐτὴ οὐχὶ ἢ ἐν Κρήτῃ, οὐδ' ἢ ἐν Ἀργολίδι ἢ ἢ ἐν Ἀκαρνανίᾳ, αἵτινες πόλεις εἶχον ἤδη πιθανώτατα ἐκλίπει πᾶσαι κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας, ἀλλ' ἢ κατὰ Κίνναμον¹ Ἰστανή, ἣτις εἰδικώτερον ὀρίζεται ὡς ἐν Φρυγίᾳ κειμένη ἐκ τῶν λεγομένων παρὰ τῆ Ἄνῃ Κομνηνῆ². Ἐκεῖθεν ὠρμάτο ὁ μοναχὸς Ἰωάννης ὁ Λαμπηνὸς ὁ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκῃ προχειρισθεὶς διάδοχος τοῦ Θεοδούλου Βουλγαρίας. Τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ τοῦτο Λαμπηνὸς σημαίνεται ὑπὸ τοῦ Σκυλίτζη, λέγοντος Ἰωάννην τινὰ μοναχὸν ἐκ τῆς Λάμπης μὲν ὠρμημένον...³. Λαμπηνὸς δ' ὁμοίως ἐπωνομάζετο καὶ ὁ Δημήτριος ἐκεῖνος, περὶ οὗ ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ γίνεται πολλὸς λόγος ὡς εἰσηγητοῦ νέας διδασκαλίας περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ παρὰ τῷ εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ Ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστίν ὡς μὴ συμβιβαζομένου πρὸς τὴν ἰσότητά μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ. Ἡ διδασκαλία αὕτη, εὐροῦσα πολλοὺς ὁπαδοὺς, ἀλλ' αἰρετικὴ κριθεῖσα, προεκάλεσε μὲν κατάκρισιν, ψηφισθεῖσαν ὑπὸ συνόδου συγκληθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Κομνηνοῦ τῷ 1166, ὅλλ' ἐξηκολούθησεν ἐφ' ἱκανὸν ἀκόμη χρόνον εὐρίσκουσα ὑπερασπιστάς⁴.

Κατὰ πόσον δὲ ὁ ἡμέτερος Ἀλέξιος Λαμπηνὸς ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας ὡς καὶ ὁ Δημήτριος δὲν γινώσκομεν.

¹ Κίνναμου ἰκδ. Βόννης σ. 251,9.

² Ἄννης Κομνηνῆς ἰκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 96,5 καὶ 250,14 ἐν παραβολῇ πρὸς W. Ramsay The historical geography of Asia Minor. Ἐν Λονδίνοι 1890 σ. 136.

³ Σκυλίτζη ἰκδ. Βόννης σ. 659,1 κ. ἰ. ἐκ τῆς Λάμπης (τῆς πόλεως βεβαίως καὶ οὐχὶ τυχὸν μονῆς τινος) ὠρμημένον=Λαμπηνόν, καθ' ὃ τὸ Ῥωμανὸς ἐκ Λακάπης παρὰ τῷ Ἐφραίμ ἰκδ. Βόννης στ. 2691 σημαίνει Ῥωμανὸς ὁ Λακαπηνός.

⁴ Ἴδε περὶ τῶν κατὰ Δημήτριον τὸν Λαμπηνόν καὶ τὴν σύνοδον τοῦ 1166 Κίνναμον ἰκδ. Βόννης σ. 251 κ. ἰ. καὶ Νικήταν Χωνιάτην ἰκδ. Βόννης σ. 275 κ. ἰ. Πρὸς. Θ. Οὐσπένσκην ἐν τῷ Περαιδικῷ τοῦ βωσικοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας 1891 κατὰ Σεπτέμβριον-Ὀκτωβρίον 1891 σ. 102 κ. ἰ.—L. Petit ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς Τόμ. ΙΑ', σ. 466 κ. ἰ., καὶ ἐν τῷ Dictionnaire de Théologie catholique τοῦ Vascant-Mangenot ἐν λ.—F. Chalandon Les Comnènes. Études sur l' empire byzantin. Ἐν Παρισίοις. 1912 σ. 644 κ. ἰ.

Τῶν δ' ἀνωτέρω ἀναγραφεισῶν μονωδιῶν αὐτοῦ ἡ πρώτη ἀναφέρεται εἰς Εἰρήνην τὴν δευτέραν σύζυγον τοῦ Ἀνδρονίκου Α' Παλαιολόγου, θυγατέρα Γουλιέλμου τοῦ μαρκίωνος τοῦ Μομφερράτου. Καὶ ἔχομεν μὲν πλὴν αὐτῆς καὶ ἄλλην Εἰρήνην Παλαιολογίναν αὐτοκράτειραν, τὴν πρώτην σύζυγον Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου, θυγατέρα τοῦ δουκὸς Βρουνσβίγης συνωδᾶ τῇ μαρτυρίᾳ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ ¹. Ἄλλ' ὅτι ἢ ὑπὸ τοῦ Λαμπηνοῦ θρηνουμένη εἶνε Εἰρήνη ἡ σύζυγος τοῦ Ἀνδρονίκου Α', γίνεται ὀφθαλμικῶς ἔκ τῶν ἐπομένων μονωδιῶν, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς υἱὸν Ἀνδρονίκου καὶ Εἰρήνης καλούμενον Ἰωάννην. Καὶ δὴ ὁ Ἀνδρόνικος Β' ἔσχε μὲν ἐκ τῆς Γερμανίδος Εἰρήνης υἱὸν ἀγνώστου ὀνόματος, ἀλλὰ ῥητῶς μαρτυρεῖ ὁ Καντακουζηνός, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ ὀκτῶ μόνον μηνῶν ². Δὲν πρόκειται λοιπὸν ἐν ταῖς μονωδίαις τοῦ Λαμπηνοῦ περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρὸς Εἰρήνης, ἀλλὰ περὶ τοῦ καὶ ἄλλως γνωστοῦ εἰς ἡμᾶς Ἰωάννου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου Α', καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εἰρήνης, τῆς θυγατρὸς Γουλιέλμου τοῦ Μομφερρατικοῦ. Πράγματι δὲ τὰ περὶ τῆς θρηνουμένης λεγόμενα ἐν τῇ μονωδίᾳ τοῦ Λαμπηνοῦ ἐξηγοῦνται σαφῶς ὑπὸ τῶν ἄλλοθεν γνωστῶν ἡμῖν ἱστορικῶν εἰδήσεων περὶ Εἰρήνης τῆς Μομφερρατικῆς, πρὸς ἃ καὶ συμβιβάζονται. Ὁ Λαμπηνός λέγει· *Ἐτύχηκεν ἡ μεγίστη τῆς Θράκης πόλις, πλείστα μὲν ἀπολαύσασα, πλείστα δ' ὀνομένη νεῶν τε καὶ σεμνείων καὶ ξενῶνων οἰκοδομαῖς καὶ οἷς αὐτὴν ἀνώρθου τῶ σῶζειν φιλοτιμουμένη, εἰς τέλος δὲ κατασχεῖν οὐ συγχωρηθεῖσα, παραπλήσιόν τι παθοῦσα τοῖς ἐξ ἱερῶν τινῶν δι' ἀχρησίαν ἐλαυνομένους. Ἐτύχηκε δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα, πολλὰ μὲν φιλονεικήσασα τὴν πολλῶν μὲν δεινῶν ὄνομένην, πλείστα δὲ τέρψεσι καὶ εὐποι-*

¹ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 52,6 ἢ δ' ἐκ Γερμανῶν αὐτῆ, θυγάτηρ δουκὸς νεὶ Μπερουσούκ.

² Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 119,12· τὴν γυναῖκα Εἰρήνην ἤγαγε πρὸς ἑαυτὸν ἤς καὶ μετὰ τὴν πρὸς βασιλέα ἀφίξιν παιδίον ἄρσεν τεκοῦσης, μετὰ μηνῶν ὀκτὼ τὸ παιδίον ἐπέθανε.

αἰς αὐτὴν λαμπρόνουσαν εἰσω τῶν κόλπων σχεῖν, ἐλάττων δὲ τοῦ τοσοῦτου πλοῦτου καὶ τῆς μεγίστης φιλοτιμίας ἐληλεγμένη. Ἄλλ' ἔχει ταύτην πολίχνιον ὡς οἶδ' εἶτ' εὐδαιμον τοῦτο εἶτ' ἄθλιον χρῆ καλεῖν. Τῷ μὲν γὰρ παρ' αὐτῷ κρῖσθαι τὴν ἱερὰν κεφαλὴν καὶ ἐν εὐδαιμοσι ἰάττωι ἄν, τῷ δὲ μὴ τὴν τελευτην καθ' ὄραν ἐν αὐτῷ γενεῆσθαι πᾶς τις ἂν ἔχθοιτο τῷ χωρίῳ...¹ Εἶνε σαφές, ὅτι μεγίστην μὲν τῆς Θράκης πόλιν λέγων ὁ Ἰρηνοῦς ἐννοεῖ τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους, ἣν ἢ αὐτοκράτειρα, ὡς μανθάνομεν ἐκ ταύτης τῆς μονωσίας, ἐκόσμησε διὰ διαφόρων κτιρίων, ἅτινα δὲν καταλέγονται ὀνομαστί. Ἡ δ' εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀντιτιθεμένη πόλις, ἣν πολλαχῶς παριστάνεται εὐεργετήσασα ἢ Εἰρήνη, εἶνε ἢ Θεσσαλονίκη, πρὸς ἣν πράγματι ὄχετο ἀπιούσα, οὐ μᾶλα τοῦ βασιλέως ἐθέλοντος, συνωδᾷ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Νικηφόρου Γρηγορά². Διηγεῖται δ' οὗτος διὰ μακρῶν τὰ αἰτία τῆς ῥήξεως τῆς Εἰρήνης πρὸς τὸν βασιλέα, τὸν ἄλλως θερμῶς αὐτὴν ἀγαπῶντα, ἀξιούσης τὴν χάριν τῶν ἰδίων υἱῶν Ἰωάννου, Θεοδώρου καὶ Δημητρίου ἀποχειροτόνησιν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τοῦ Ἀνδρονίκου υἱοῦ Μιχαήλ καὶ τὸν διαμερισμὸν αὐτῆς εἰς τοὺς ἰδίους υἱοὺς ἢ τοῦλάχιστον τὴν ἀνάδειξιν αὐτῶν κοινωνῶν καὶ συμμεριστῶν τοῦ κράτους, ἃς ἀξιώσεις δὲν ἀπεδέχετο ὁ αὐτοκράτωρ³. Εἰς τὰς διγυνοίας ταύτας καὶ τὴν ἐπέλθοῦσαν τέλος ἀποχώρησιν ἐκ τοῦ συζυγικοῦ λέχους καὶ ἀπομάκρυνσιν τῆς Εἰρήνης εἰς Θεσσαλονικὴν ἀναφέρονται αἱ ὑπὸ τοῦ εὐσχήμως τὰ πράγματα καλύπτοντος Λαμπηνοῦ λέξεις αὐτοῦ εἰς τέλος δὲ κατασχεῖν οὐ συγχωρηθεῖσα. Ἔπονται δὲ μετὰ τὰ λεγόμενα διὰ βραχέων περὶ τῶν εὐεργεσιῶν τῆς Εἰρήνης τῶν παρασχεθεισῶν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τὰ τοῦ θανάτου αὐτῆς ἐν πολίχνιῳ, ὅπερ λέγει ἐπὶ τὸ ῥητορικώτερον ὁ Λαμπηνοῦς

¹ Ἰδὲ κατωτέρω σ. 378.

² Ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 235, 17. Ἰδὲ καὶ Παχυμέρησιν ἐκδ. Βόννης σ. 378, 19 κ. ε'

³ Αὐτόθι σ. 234, 15-235, 14.

αὐτὸν οἶδ' εἶτ' εὐδοκίμον τοῦτο εἶτ' ἄθλιον γρή καλεῖν», ἅτε εὐτυχοῦν μὲν νὰ ἔχη τὸν νεκρὸν τῆς αὐτοκρατείας, ἀτυγῆσαν δὲ νὰ ἴδῃ τὸν πρόωρον θάνατον αὐτῆς. Εἶνε δὲ τὸ πολίγνιον τοῦτο ἡ Δράμα, ὡς διδασκόμεθα ἐξ ὧτων περὶ τοῦ θανάτου τῆς Εἰρήνης μαρτυρεῖ ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς, λέγων τάδε· Τῇ γὰρ μὲν Εἰρήνῃ τῇ βασιλείῃ, πλεῖστον ἐν Θεσσαλονίκῃ διατριψάσῃ χρόνον δι' ὃς ἔφαμεν αἰτίας, ἔδοξεν αὐτῇ κατὰ τοῦτους τοὺς χρόνους καὶ περὶ τὸ πολίγνιον ἀφικέσθαι τὴν Δράμαν, εἰσθδὸς ὄν αὐτῇ καὶ πρότερον τοῦτο ποιεῖν θυμηδίας χάριν διὰ τὸ κόρου τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ προεδρείας ὑποπίμπλασθαι. Ἐνθα δὴ γενομένην χαλεπὸς αὐτὴν πυρετὸς περιέσχεν μετ' οὐ πολὺ, ὅς δὴ καὶ ταχέως αὐτὴν ἐξ ἀνθρώπων πεποίηκεν. Εἶτα... διακομισθῆ τὸ λείψανον ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος ἐτέθῃ μονῇ¹.

Εἶδομεν τὸν Λαμπηνὸν λέγοντα περὶ τοῦ πολίγνιου, ἐν ᾧ ἀπέθανεν ἡ αὐτοκρατεία, ὅτι ἔκειτο παρ' αὐτῷ ἡ ἱερὰ κεφαλὴ αὐτῆς. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ αἱ μὲν λέξεις παρ' αὐτῷ σημαίνουσι, νομίζομεν, βεβαίως, τὴν ἐν αὐτῇ τῇ Δράμῃ ταφὴν τῆς Εἰρήνης, ἐκτὸς ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ πρόθεσις παρὰ ἐτέθη κυριολεκτικῶς, δηλοῦσα τὸν ἐγγὺς τῆς πολίγνης ἴσως ἐν τινι μονῇ τάφον αὐτῆς, τὰς δὲ λέξεις ἱερὰν κεφαλὴν πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν σημαίνουσας ἐπὶ τὸ ῥητορικώτερον τὸ ὅλον σῶμα καὶ οὐχὶ μόνον τὸ κρανίον, ἐναπολειφθὲν τυχὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θανάτου μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Παντοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Κατὰ ταῦτα ἡ μονωδία τοῦ Λαμπηνοῦ ἐγράφη ἢ ἐξεφωνήθη πρὸ τῆς ἀνακομιδῆς ταύτης, καὶ δὴ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἣτις ὀνομάζεται ὑπ' αὐτοῦ ἡμετέρα πόλις. Ἐντεῦθεν δ' ἐξάγεται, ὅτι ὁ Λαμπηνὸς ἢ ἦτο Θεσσαλονικεὺς ἢ τοῦλάχιστον διέτριβεν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἄλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἄλλοθεν ἄγνωστον ἔτος τοῦ θανάτου τῆς Εἰρήνης; Ὁ Γρηγοράς, ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ μισοῦ

¹ Νικηφόρου Γρηγορά ἐνθ' ἀν. σ. 273,5-14.

αὐτῆς Ἰωάννου, μαρτυρεῖ, ὅτι οὗτος ἔγεινε σύζυγος τῆς θυγατρὸς Νικηφόρου τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, πείσαντος τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τῆς μητρὸς Εἰρήνης, καὶ προσθέτει ταῦτα ἔλαβε δ' οὖν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῦ κήδους ἀπώνατο οὐθ' ὁ λαβὼν οὐθ' ὁ ληφθεὶς. Πρὶν γὰρ διαῆξῃ τεσσαρά ἔτη ἀπαις τὸν βίον ὁ Ἰωάννης ἀπήλλαξεν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπὶ μητρὶ καὶ πενθερῶ καὶ συζύγῳ ¹ Καὶ ὁ Λαμπηνὸς δ' ἐν τῇ πρώτῃ τῶν εἰς τὸν Ἰωάννην μονωδιῶν, ἐν ἣ ἐγκωμιάζει σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ κάλλος τῆς νύμφης καὶ μνημονεύει τῆς λαμπρᾶς καὶ πανηγυρικῆς τελέσεως τῆς γαμηλίου ἑορτῆς, ποιεῖται ὁμοίως λόγον περὶ τοῦ βραχυχρονίου τῆς συζυγίας, λυθείσης ὑπὸ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀτεκνίας τοῦ θρηνομένου. Γινώσκοντες δ' ἐκ τοῦ Παχυμέρους ², ὅτι ὁ γάμος τοῦ Ἰωάννου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, ὅστις ἦτο ὁ περιώνυμος μεσάζων, ἦτοι πρωθυπουργὸς, τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ συγγραφεὺς ῥητορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἔργων καὶ ἐπιστολογράφος Νικηφόρος Χοῦμος ³, ἐτετέλεσθη ἀμέσως μετὰ τὰς πασχαλίους ἡμέρας αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἀπέθανεν ἡ χήρα τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Θεοδώρα, ἦτοι μετὰ τὴν 29 Μαρτίου 1304, βλέπομεν, ὅτι ὁ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τεσσαρῶν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ γάμου συμβὰς θάνατος τοῦ Ἰωάννου ἐπῆλθε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1307 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1308 ⁴. Εἶχε κατὰ ταῦτα ὁ Ἰωάννης, ὅτε ἀπέθανεν, ἡλικίαν εἰκοσι καὶ ἐνὸς ἔτους περίπου, ἂν ὀρθῶς ὑπολογίζεται ὁ γάμος τοῦ πατρὸς Ἀνδρονίκου μετὰ τῆς Εἰρήνης γενόμενος τῷ 1285 ⁵ καὶ ὑποληφθῆ

¹ Νικηφόρου Γεηγορά ἐκδ. Βόννης σ. 241,11 κ. ἰ.

² Παχυμέρους ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 378. Ἴδε περὶ τοῦ γάμου τοῦ Ἰωάννου καὶ Ἰωάννην Κανικουζηνὸν ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 67,16 κ. ἰ.

³ Ἴδε περὶ αὐτοῦ *Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ. 479 κ. ἰ — ἑλλ. μεταφρ. *Σωτηριάδου* Τόμ. Β' σ. 142 κ. ἰ.

⁴ Ὁ *Ducasge* (*Familiae byzantinae* ἐκδ. Παρισίων σ. 236, ἐκδ. Βενετίας σ. 193) τὸν μὲν γάμον ὀρίζει τῷ 1304, τὸν δὲ θάνατον τοῦ Ἰωάννου *quadriennio post*.

⁵ Παχυμέρους ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 197, 4. Πρὸς. *Murali Essai de chronographie byzantine*. 1057-1453. Ἐν Πατρικύλει, 1871 σ. 464,

ὁ Ἰωάννης γεννηθεὶς ὡς πρωτότοκος ἀμέσως τὸ πρῶτον μετὰ τὸν γάμον ἔτος. Τὸ νεαρὸν δὲ τοῦτο τῆς ἡλικίας βλέπομεν καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτῆς λεγομένων ὑπὸ τοῦ Λαμπηνοῦ. Ἀλλ' ἐπέζησε μετὰ τὸν Ἰωάννην συμφώνως πρὸς τὸ παρατεθὲν ἀνωτέρω χωρίον ἢ τε μήτηρ καὶ ὁ πενθερὸς καὶ ἡ σύζυγος. Εἶνε δὲ πιθανώτατον, ὅτι ὁ Γρηγορᾶς δὲν ἔχει παρατάξει τὰς λέξεις ταύτας τυχαίως, ἀλλὰ κατὰ σειρὰν χρονολογικὴν. Κατὰ ταῦτα ἡ μήτηρ τοῦ Ἰωάννου Εἰρήνη ἀπέθανε πρὸ τοῦ Χούμνου, μετ' αὐτὸν δ' ἡ θυγάτηρ. Ἀπέθανε δ' ὁ Νικηφόρος Χούμνος, ὡς μοναχὸς μετονομασθεὶς Ναθαναήλ, τῇ 16 Ἰανουαρίου 1327, καθ' ἃ μαρθάνομεν ἐκ χρονικοῦ σημειώματος τοῦ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος τοῦ Μεδιολάνου Ο 71 σμρ¹. Ἄρα πρὸ τοῦ 1327 κατ' ἄγνωστον ἔτος ἀπέθανεν ἡ Εἰρήνη. Ὅτι δ' αὕτη ἔζη κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου πλὴν τοῦ Γρηγορᾶ διδάσκουσιν ἡμᾶς καὶ διάφορα χωρία τῶν εἰς αὐτὴν μονωδιῶν τοῦ Λαμπηνοῦ. Ἔτι δὲ μᾶλλον δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὸν ἀμφιβαλλόμενον χρόνον τοῦ θανάτου τῆς Εἰρήνης, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ χωρίον ἐκεῖνο τοῦ Λαμπηνοῦ ἐν τῇ εἰς αὐτὴν μονωδίᾳ, ἐν ᾧ ἀναγινώσκονται τάδε: *Πότερά τις ἐνθυμηθεὶς οὐ σιενάξειεν ὡς ὁ τῶν Μυσῶν καὶ Τριβαλλῶν ἄρχων ὁ φίλιαιος κηδεστὴς καὶ θυγάτηρ δμόπρους καὶ παῖδες βέλυστοι, ὁ μὲν τὴν παππῶαν πόρρω που κατέχων ἀρχὴν, ὁ δὲ συνὼν τῷ πατρὶ δεινὰ πείσονται καὶ μόνον οὐ τὰς ψυχὰς ἀπορρηξουσι. Καὶ τῶν μὲν Τριβαλλῶν, ἤτοι τῶν Σέρβων, ἀρχων ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Στεφάνου Οὔρεσι, ὁ Μιλοῦτιν, ὃν καὶ τῶν Μυσῶν, ἤτοι τῶν Βουλγάρων, ἅμα ἀρχοντα καλεῖ ὁ Λαμπηνὸς εἰτ' ἐκ συγχύσεως ἔθνολογικῆς, οὐχὶ σπανίας παρὰ τισι τῶν Βυζαντινῶν, εἴτε διὰ τὴν ἐν τότε κρατοῦσαν ἀνωμαλίαν τῶν βουλγαρικῶν πραγμάτων κατὰ τὸν χρόνον τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν Τερτεριδῶν εἰς τὴν τῶν Σισμανιδῶν κατ' ἀγτίθεσιν*

¹ *Martini Bassi Catalogus codicum graecorum Bibliothecae Ambrosianae. Ἐν Μεδιολάνῳ, 1906. Τόμ. Α' σ. 201. — Νέου Ἑλληνομένεμονος Τόμ. Ζ' σ. 189 ἀρ. 48. — E. Martini Spigolature bizantine. Ἐν Μεδιολάνῳ, 1900.*

πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μιλοῦτιν τοιαύτην, ὥστε οὐκ ἄνευ τινὸς ὑπερβολῆς ὁ *Jirecek* λέγει, ὅτι αἰετὶ τῆς τεσσαρακονταετοῦς αὐτοῦ ἀρχῆς ἡ Σερβία εἶχεν ἀνέλθει εἰς τοιοῦτον ἀξίωμα, ὥστε αἱ τύχαι τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου ἔκτοτε δὲν ἐκρίνοντο πλέον ἐν Βυζαντίῳ καὶ Ἰουρνούβῳ, ἀλλ' ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως τῶν Σέρβων»¹. *Θυγάτηρ* ὁμόπλους δὲ τῆς Εἰρήνης καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Μιλοῦτιν Σιμωνίς. *Παῖδες βέλτιστοι* δὲ, ἄτε, καθ' ἃ εἶδομεν ἀνωτέρω, τοῦ Ἰωάννου προαποθανόντος τῆς μητρὸς, ὑπελείποντο ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Δημήτριος, ὧν ἐκεῖνος μὲν πράγματι κατεῖχε *πόρρω που*, ἦτοι ἐν Μομφερσατίῳ, τὴν παππῶαν ἐκ μητρὸς ἀρχὴν, ὁ δὲ Δημήτριος ὀρθῶς λέγεται *συνῶν τῷ πατρί*. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, χρησιμωτάτη εἶνε εἰς ἡμᾶς ἡ μαρτυρία τοῦ Λαμπηνοῦ, ὅτι ἔζη ἔτι ὁ Μιλοῦτιν, ὅστις, καθ' ἃ γινώσκομεν, ἀπέθανε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1324. Κατὰ ταῦτα τὸ ἔτος τοῦτο εἶνε τὸ ἀκρότατον ὄριον τοῦ βίου τῆς Εἰρήνης.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν μητέρα. Ὁ δὲ υἱὸς Ἰωάννης, γεννηθεὶς πιθανῶς, ὡς ἐλέγχθη ἀνωτέρω, τῷ 1286, ἐστέφθη δεσπότης, καθ' ἃ ὀρθῶς ἐπιγράφεται ἐν τῇ πρώτῃ τῶν εἰς αὐτὸν μονωδιῶν τοῦ Λαμπηνοῦ, ἐνεργείᾳ βεβαίως τῆς μητρὸς, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θελούσης νὰ μὴ βλέπη τὸν υἱὸν ὑποδεέστερον τοῦ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου τοῦ Ἀνδρονίκου μετὰ τῆς Ἄννης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας Στεφάνου Ε', υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαήλ, ὅστις εἶχεν ἤδη πρότερον ἀναρρηθῆ δεσπότης. Ἡ στέφισ τοῦ Ἰωάννου ὡς δεσπότης ἐγένετο τῇ 22 Μαΐου 1294². Εἶπε δ' ὁ Ἰωάννης τότε ἡλικίαν ὀκτῶ περιπυ ἐτῶν³. Ἀλλὰ καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀρχὴν, ἦτοι τὴν τοῦ ἐπάρχου, περιεβλήθη ἀργότερον⁴.

¹ *Jirecek* Geschichte der Bulgaren. Ἐν Πράγᾳ. 1876 σ. 281.

² *Παχυμέρους* ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 197,4. Πρὸς. *Murali* ἐνθ' ἀν. σ. 464. (1) *Ducimus* ἐνθ' ἀν. καταβιβάζει οὐκ ὀρθῶς, τὸ ἔτος τῆς στέφσεως εἰς τὸ 1295.

³ *Νέος* ἐπιτελοθῆνα λέγει ὁ *Παχυμέρους* ἐνθ' ἀν.

⁴ *Παχυμέρους* ἐνθ' ἀν. σ. 480,3.

Κατόπιν δὲ μανθάνομεν, ὅτι εἰς αὐτὸν ὡς ἄρχοντα ἐπωφθαλμίων οἱ κάτοικοι τοῦ ἐν τῇ βορείῳ Ἰταλίᾳ Μομφερράτου, ὧν ἤρχον ἀπὸ παλαιῶν χρόνων μαρκιῶνες, οἷος εἶχεν ὑπάρξει καὶ ὁ μεταξὺ τῶν σταυροφόρων τῆς τετάρτης σταυροφορίας τῶν κυριευσάντων τὴν Κωνσταντινούπολιν περιώνυμος Βονιφάτιος Γ' ὁ Μομφερρατικός. Εἰς τὸν δυναστεύοντα δ' ἐν Μομφερράτῳ οἶκον ἀνῆκε καὶ ἡ δευτέρα σύζυγος τοῦ Ἀνδρόνικου Α' Παλαιολόγου, ἣτις ἐν τῇ πατρίδι ἔφερε τὸ ὄνομα Ἰολάνθη, ὅπερ μετήλλαξεν ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀλλοφύλων βασιλισσῶν εἰς ὄνομα τῶν συνήθων παρὰ τοῖς ἑθνοδόξοις, μετονομασθεῖσα Εἰρήνη. Ἦτο δὲ αὕτη θυγάτηρ Γουλιέλμου Ζ' τοῦ Μομφερρατικοῦ, τοῦ ἐπωνυμουμένου Μεγάλου, ἀποθανόντος τῷ 1292, καὶ ἀδελφῆ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Ἰωάννου τοῦ Δικαίου. Τούτου δ' ἀποθανόντος ἀτέκνου τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1305, περιῆλθεν ἡ κληρονομία τῆς μαρκιωνείας τοῦ Μομφερράτου εἰς τὴν Εἰρήνην Παλαιολογιῖναν.

Τότε λοιπὸν οἱ ἐν Μομφερράτῳ, στείλαντες πρέσβυν πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον, ἤξιωσαν νάποστείλῃ ὡς μαρκιῶνα, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἀρχὴν (τῶν κατ' αὐτοὺς ἀντίσχεσθαι), τὸν πρεσβύτατον τῶν ἐκ τῆς Εἰρήνης υἱῶν Ἰωάννην. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀνδρόνικος παρεσκευάσθη νάποστείλῃ τὸν ἐκ τῆς Εἰρήνης τρίτότοκον Δημήτριον, ἡ δὲ μήτηρ προέκρινε τὸν δευτερότοκον Θεοδώρον, ὅστις καὶ μετέβη πράγματι εἰς Μομφερράτον, ὅπου καὶ ἤρξε μέχρι τοῦ 1338¹. Ἐνυμφεύθη δ' Ἀργεντινήν τὴν θυ-

¹ *Παχυμέρους* ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 598, 10-599, 2. Κατὰ πηγὰς μομφερρατικὰς οἱ πρόκριτοι τοῦ Μομφερράτου ἀπέστειλαν κατὰ τὰ ψηφισθέντα ὑπ' αὐτῶν τῇ 9 Μαρτίου 1306 πρεσβείαν πρὸς τὴν Εἰρήνην, δεόμενοι αὐτῆς νάναλάβῃ αὐτὴ τὴν μαρκιωνείαν ἢ ἀποστείλῃ πρὸς αὐτοὺς ἓνα ἢ δύο τῶν υἱῶν. Ἴδε *G. Caro Zur Chronologie der drei letzten Bücher des Pachymeres in der Byzantinische Zeitschrift* Τόμ. Γ', 1897, σ. 119.

Ὁ τὸ πρῶτον ἐκδοὺς τὸν *Παχυμέρη* Πίτρος Ποσσίνος (ἐν Ρώμῃ, 1666-1669) ἐν τοῖς λατινικοῖς αὐτοῦ σχολίοις (Ἴδε *Παχυμέρη* ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 749) λέγει, ὅτι μετὰ τὴν εἰς Μομφερράτον ἀποστολὴν τοῦ Θεοδώρου, ἵπειδὴ οὗτος μόνον θυγατέρας ἀπέκτησεν ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Σπίνουλα καὶ ἀπίθανον ἄνευ ἀρρένων τέκνων, οἱ κάτοικοι τοῦ Μομφερράτου ἐξήγησαν ὠρισμένως τὸν δεσπότην Ἰωάννην ὡς ἄρχοντα,

γατέρα τοῦ Γενουηνοῦ Ὀπικίου Σπίνουλα, ἐξ ἧς ἀπέκτησε πλὴν μιᾶς θυγατρὸς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον, τὸν καὶ διαδεχθέντα αὐτὸν, γενόμενος οὕτω γενάρχη τῆς ἐν Μομφερράτῳ δυναστείας τῶν Παλαιολόγων.

Κατὰ ταῦτα μόνον ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Μομφερράτου ἐζητήθη ὁ Ἰωάννης ὡς μαρκίων, ἀλλ' οὔτε ὁ πατὴρ οὔτε ἡ μήτηρ ἠξίωσαν προσοχῆς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, προτιμηθέντος ὑπὸ μὲν τοῦ πατρὸς τοῦ Δημητρίου, ὑπὸ δὲ τῆς μητρὸς τοῦ Θεοδώρου. Καὶ ἡ μὲν ἐν τῇ οικογενειακῇ ταύτῃ ἐριδι ἐπιτυχία τῆς Εἰρήνης εἶνε εὐνόητος, προκειμένου περὶ πατρῶου αὐτῆς κλήρου,

ἅτε ὄντα πρωτότακον τῆς Βιρθίνης, καὶ ἐπίτυχον τὸ ζητούμενον. Προσθέτει δ' εἰ κατὰ τὸν Παχυμέρην ὁ Ἰωάννης προσηρμύσθη τελείως πρὸς τὰ ἤθη τῶν Ἰταλῶν καὶ ὑπῆρξεν ἀρεστός εἰς τοὺς ὑπηκόους. Ἀλλὰ ταῦτα, ὅντα τελείως ἡμαρτημένα, προέρχονται ἐκ διηνῆς παρανοήσεως τοῦ χωρίου τοῦ Παχυμέρου, ἔχοντος ὧδε· Ὁ γὰρ βασιλεὺς καὶ πατὴρ τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλοστὸν τῷ χρόνῳ Δημήτριον δεσπότην καταστήσας εἰς Λαγγιβαρδίαν ἐξέπεμπεν ἡ δὲ μήτηρ ὡς μείζω ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀντ' ἐκείνου τοῦτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κληρὸν ἀποκαθίστα, τὴν τοῦ μαρκιστοῦ τιμὴν ληψόμενον, ἐκεῖ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, τὸν δὲ βασιλεὺς οἱ ἐκεῖ πέμψαντες ἠξίουσαν διὰ τινος τῶν ἰδίων τέκνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροντος Ἰωάννου, κατὰ τινα κληρονομίαν δικαίαν ἐκείνου ἀπαιδὸς τελευτήσαντος, τῶν κατ' αὐτοὺς ἀντίσχεσθαι. Ὁ καὶ γεγονὸς ὕστερον, ἐκεῖνοι κατ' Ἰταλοὺς τὸ πᾶν τὸν δεσπότην μετασκευάσαντες ὑδώς ἠγάπων ὑποκλινόμενοι πρὸς ὑπακοήν. Ὁ Παχυμῆρης, λέγων ἀπαιδὸς, δὲν ἐνοεῖ βεβαίως στέρησιν ἀρρένων τέκνων· ἂν τι τοιοῦτο ἤθελε νὰ σημάξη, ὤφειλε νὰ εἶπῃ ἀπαιδὸς ἀρρένων παιδῶν, καθ' ἃ εἶπεν ὁ Δίων Πόσειδος LIX, 21 περὶ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς (ἐπεὶ δὲ ἦν ἀπαιδὸς ἀρρένων παιδῶν), ἀλλ' ἐνοεῖ ἀτεκνίαν καθ' ὅλου τοῦ περὶ οὗ λέγει ταῦτα ἀδελφοῦ τῆς Βιρθίνης μαρκίωνος τοῦ Μομφερράτου Ἰωάννου τοῦ Δικαίου. Ὁ δὲ Πόσειδος ἐν μὲν τῇ λατινικῇ μεταφράσει τοῦ κειμένου (Ἴδε ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 598) ὁρθῶς μὲν εἰς τοῦτον ἀνήγαγε τὸ πρᾶγμα, μόνον κακῶς μεταφράσας *absque prole virili*, ἀλλ' ἔπειτα, σχολιάζων τὸ χωρίον τοῦτο ἐν τέλει τῆς ἐκδόσεως, ἡμαρτημένως μετέγαγε τὴν ἀπαιδίαν εἰς τὸν Θεόδωρον. Καὶ εἰς ἄλλο τι δὲ δὲν προσέσχεν, ὅτι ἡ περίοδος *ἐκεῖ ἐκεῖνος μὲν—ἀντίσχεσθαι* εἶνε, παρεμπιπτούσα, καὶ ὅτι ὁ Παχυμῆρης διὰ τῶν λέξεων *ὁ καὶ γεγονὸς ὕστερον* πρὸς ὑπακοήν συνεχίζει τὴν διακοπίσαν διήγησιν περὶ τοῦ Θεοδώρου. Ἀναφέρων δὲ ὁ Πόσειδος τὰ μὲν περὶ τῆς ἀπαιδίας τοῦ μαρκίωνος, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Βιρθίνης, εἰς τὸν Θεόδωρον, τὰ δὲ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Θεοδώρου ἐν Μομφερράτῳ εἰς τὸν Ἰωάννην, ἤχθη ἐν τοῖς σχολίοις εἰς τὴν ὅλως ψευδῆ παράστασιν τῶν πραγμάτων, περὶ ἧς ἔγεινε λόγος ἀνωτέρω, παραστήσας τὸν μὲν Θεόδωρον ὡς μὴ σγόντα ἄρρενα τέκνα, ἐν ᾧ εἶδομεν αὐτὸν γενόμενον πατέρα τοῦ διαδεξαμένου αὐτὸν Ἰωάννου, τὸν δὲ δεσπότην Ἰωάννην τὸν υἱὸν τῆς Βιρθίνης, ὡς χρηματίσαντα μαρκίωνα τοῦ Μομφερράτου. Ἠρδλ. καὶ G. Caro ἐνθ' ἀν. σ. 11 κ. ἰ.

δυσεξήγητος δὲ εἶνε ἡ αἰτία. δι' ἣν οὐδέτερος τῶν γονέων ἤξιωτε προσοχῆς τὴν παράκλησιν τῶν Μομφερρατικῶν καὶ τὰ πρωτοτόκια τοῦ Ἰωάννου. Καὶ ἡ μὲν Εἰρήνη δὲν ἠθέλησεν ἰσως νάπομακρύνῃ ἐκ τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους τὸν πρωτότοκον, βυσσοδομεύουσα τὴν χάριν αὐτοῦ παραγκώνισιν τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου δικαιωμάτων τοῦ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τοῦ Ἀνδρονίκου υἱοῦ αὐτοῦ Μιχαήλ¹, τοῦ δὲ πατὴρ οἱ λόγοι δὲν εἶνε σαφεῖς εἰς ἡμᾶς.

Παρά πάντα ταῦτα περίεργα φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως χωρία τινὰ τοῦ Λαμπηνοῦ, δυνάμενα νά γεννήσωσιν ἐκ παρεξηγήσεως τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι πράγματι μετέβη ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος εἰς τὴν Δύσιν. Εἶνε δὲ τὰ χωρία ταῦτα τὰ ἐξῆς:

α') Ἐν τῇ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τοῦ Ἰωάννου μονωδίᾳ: Ἡμεῖς μὲν ὡς ἐξ Ἐὼ δῆπιοῦνθεν πρὸς Ἑσπέραν ἤκοντα καὶ τὴν ἡμετέραν ἤδη πατοῦντα, ὁμαλῶς ἐφ' ἱκανὸν ἀστράπαντα κεκοσμηκέναι, καὶ πρὸς ὑπαντὴν λαμπρῶς φθάνοντες ἀλλήλους ἐθέομεν, καὶ οὐδεὶς ἦν ὃς οὐκ ἀπήντα· σὺ δ' ὀλίγον τῶν σαντοῦ καλῶν γεύσας ἡμᾶς, ἔπειθ' ἀώρως ἀπῆλθες.

β') Ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν εἰς τὸν Ἰωάννην μονωδιῶν: Πρὸς-εσσι καὶ Ἑσπέρα πολλὰ τῶν σῶν διηγεῖσθαι, ἧ δὴ τι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀστράπτων ὠμίλησας, σὺ τ' ὦ πάντα ζητῶν ἐκείνου καλὰ ὁποῖοι' ἀφίξῃ, κἂν μέχρως Ἡρακλείων φθάσῃ σιηλῶν, πάντως ἔχεις εὐρεῖν ἅπερ ἐκείνος οἰκοῦνθεν ἀφθόνως προῦβάλλετο.

γ') Ἐν τῇ αὐτῇ μονωδίᾳ ὀλίγον κατωτέρω· σὺ μὲν ὡς περ ἥλιος ἀνατείλας ἀπὸ τῶν τῆς Ἐφῆας ὡς πρὸς δυσμᾶς ἤλαντες,

¹ Ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς ἐκδ. Βόννης ἴδμ. Α' σ. 240, 5 κ. ε. τὰ ἐξῆς λέγει περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Θεοδοῦρου εἰς Μομφερράτον ὑπὸ τῆς μητρὸς Εἰρήνης· Θεοδώρον μὲν γὰρ τὸν ἑαυτῆς δευτέρου υἱὸν ἢ βασιλεῖς Εἰρήνη οὕτως ἐκείνῳ παρέπεμψεν, ἵνα μὴ παρὰ Ῥωμαίους ὦν δοῦλος αὐτός τε καὶ ἡ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ διαδοχὴ γίνηται τοῦ προγονοῦ βασιλείας. Ἐπλετο γὰρ κοινωνιὸν τῆς Λατίνων τοῦτον μᾶλλον καταστῆσαι θρησκείας καὶ ἀτιμότερον εἶναι πόρρω διάγοντα ἢ παρὰ Ῥωμαίους ἐνδοξον ὄντα δουλεύειν τῷ μισουμένῳ αὐτῇ προγονῷ καὶ ἅμα παῖδας παῖσι καὶ ἀπογόνους ἀπογόνους.

κροτούντων πάντων τῶν ὑποδεχομένων, θερμῆς τε καὶ ἡδονῆς ὑποπιμπλαμένων.

Τὰ χωρία ταῦτα, μετὰ προσοχῆς ἐξετάζόμενα, διαστέλλουσιν ἀπλῶς τὴν Ἔω, τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ἀπὸ τῆς Ἑσπέρας, τῆς Θεσσαλονίκης. Δηλοῦται δὲ τοῦτο σαφέστατα ἐκ τοῦ πρώτου χωρίου, ἐν ᾧ ὁ ἐν Θεσσαλονίκη κατὰ τάνωτέρω λεγθέντα οἰκῶν Λαμπηνός, λέγων τὸν Ἰωάννην πρὸς Ἑσπέραν ἤκοντα, προσθέτει καὶ τὴν ἡμετέραν παιῦντα, καθ' ἣ ἐν τῇ πρὸς τὴν Βιρτὴν μονωδίᾳ εἶδομεν αὐτὸν εἰπόντα περὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἠτύχηκε δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις. Ἐξάγεται δ' ἐκ τῶν χωρίων τούτων καὶ ἡ θερμὴ δεξιωσις, ἧς ἔτυγεν ὁ Ἰωάννης παρὰ τῶν Θεσσαλονικέων, καὶ τὸ βραχὺ τῆς ἐν αὐτῇ διαμονῆς αὐτοῦ πρὸ τοῦ αἰῶρου θανάτου. Πράγματι δὲ βλέπομεν τὸν Ἰωάννην εὐθύς μετὰ τοὺς γάμους συναπαίροντα εἰς Θεσσαλονίχην μετὰ τῆς μητρὸς ¹, καὶ μόνον ὁὖν γινώσκομεν ἂν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διέτριψεν ἔκτοτε διαρκῶς. Οὐδὲν κατὰ ταῦτα τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων χωρίων ὑποδεικνύει οἰανδῆποτε σχέσιν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὴν ἰταλικὴν Δύσιν, τὰ δ' ἐν τῷ δευτέρῳ τούτων λεγόμενα σὺ τ' ᾧ πάντα ζητῶν ἐκείνου καλά — ἀφθόμως προὔβαλλετο εἶνε ἀπλῆ ῥητορικὴ ὑπερβολὴ τοῦ ἐγκωμιογράφου.

Ἀπέθανε δ' ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Λαμπηνοῦ θρηνούμενος δεσπότης Ἰωάννης Παλαιολόγος ἐν Θεσσαλονίκη, ὅπου καὶ ἐτάφη· διὸ ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατρίβων Λαμπηνός λέγει ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν μονωδιῶν περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὰ ἐξῆς· Καὶ ἡμεῖς τέως ἔχοντες τὸν νεκρὸν οὐκ ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις ἐνομίζομεν ἡμῖν προσήκειν τῆς ἀτυχίας, ἀλλ' ἔσιν οὗ καὶ τάφος μόνον ὀρώμενος σὸς ἐδόκει κουφίζειν ². Τὴν δὲ Θεσσαλονικὴν ὡς πόλιν, ἐν ἣ ἀπέθανεν ὁ Ἰωάννης, ἀναφέρει ῥητῶς πλὴν τοῦ Λαμπηνοῦ καὶ ὁ

¹ Παχυμέρους ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 379. ὁ ἐδόκει γὰρ ἐνεκδημεῖν τῇ δεοποιῇ κάκεινον.

² Ἴδε κατωτέρω σ. 392, 15 κ. ἰ.

Νικηφόρος Γρηγορᾶς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ παρατεθέντι χωρίῳ¹. Τέλος δ' ἀνεκομίσθησαν τὰ λείψανα αὐτοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς δευτέρας εἰς αὐτὸν μονωδίας καὶ ἐκ τοῦ συνόλου αὐτῆς. Καὶ δὲν ἐνδεικνύεται μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Λαμπηνοῦ, τοῦ μόνου μαρτυροῦντος τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου, πότε ἔγεινεν αὕτη. Ἀλλ' εἶνε λίαν πιθανόν, ὅτι τὸ ἔσθλ' αὐτοῦ ἀνεκομίσθησαν ὁμοῦ μετὰ τοῦ λειψάνου τῆς ἐν Δράμα θανούσης μητρὸς, τῆς Εἰρήνης. Μανθάνομεν δὲ τὰ τῆς ἀνακομιδῆς αὐτῆς παρὰ τοῦ Γρηγορᾶ, λέγοντος *Εἶτα ἐλληλυθίας καὶ τῆς κραλαίνης ἐκ Τριβαλλῶν ἐπὶ τὸ τῆς μητρὸς πένθος διεκομίσθη τὸ λείψανον ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ τοῦ Παντοκράτορος ἐτέθη μονῇ*². Εἶνε δὲ ἡ κράλαινα αὕτη ἡ θυγάτηρ τῆς Εἰρήνης καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Α' Σιμωνίς, ἧτις ἦτο σύζυγος τοῦ κράλη τῶν Τριβαλλῶν, ἧτοί τῶν Σέρβων, Μιλοῦτιν. Αὕτη, καταβᾶσα ἐκ Σερβίας, ἐπρόντισε μὲν φιλοστόργως περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τῆς μητρὸς ἐκ Δράμας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πιθανώτατα δ' ἐμερίμνησε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον φιλαδέλφως καὶ περὶ τῆς ἐκ Θεσσαλονίκης ἀνακομιδῆς τῶν ἔσθλων τοῦ Ἰωάννου, θάψασα τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Παντοκράτορος.

Ἀξία δὲ προσοχῆς εἶνε ἡ ἰδιόζουσα στοργή, ἧς ἠξίωσε τὸν Ἰωάννην ὁ Λαμπηνός, τέσσαρας ὄλας εἰς αὐτὸν γράψας μονωδίας. Θέλοντες δὲ νὰ ὀρίσωμεν τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῆς συγγραφῆς αὐτῶν, πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ὁ Μαρκιανὸς κώδιξ δὲν διέσωσεν εἰς ἡμᾶς τὰς μονωδίας τοῦ Λαμπηνοῦ ἐν τάξει χρονολογικῇ. Καὶ δὴ πρώτη φέρεται ἐν αὐτῷ ἡ μονωδία εἰς τὴν Εἰρήνην, καίπερ θανούσαν μετὰ τὸν Ἰωάννην. Τῶν δὲ τεσσάρων εἰς τοῦτον μονωδιῶν πρώτη φαίνεται συνταχθεῖσα ἡ νῦν τελευταία ἐν τῷ κώδικι, ἧτις καὶ λέ-

¹ Νικηφόρου Γρηγορᾶ ἐκδ. Πόντης Τόμ. Α' σ. 241, 12. Ἴδε καὶ ἀνωτέρω, 364

² Νικηφόρου Γρηγορᾶ ἐκδ. ἀν. σ. 278, 12 κ. ε.

γεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ προγραφείσα. τελευταία δὲ βεβαίως εἶνε ἢ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, ἥτις ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ λεγομένων περὶ τῶν Θεσσαλονικέων (ἡμεῖς) καὶ τῆς Θεσσαλονίκης (τὴν ἡμετέραν) φαίνεται ἢ ἐν αὐτῇ ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν ἐκεῖθεν ἀνακομιδὴν ἢ ἀπλῶς γραφείσα κατὰ ταύτην τὴν περίστασιν. Ἡ δὲ δευτέρα τῶν ἐν τῷ κώδικι μονωδιῶν, ἥτις τελευταῖα διὰ τῆς ἐκκλήσεως πρὸς τὸν πατέρα τοῦ θανόντος καὶ αὐτοκράτορα νὰ συντελέσῃ εἰς παραμυθίαν καὶ παύσιν τοῦ πένθους, ἐκφωνήθη πιθανώτατα κατὰ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ κηδεῖαν τοῦ νεκροῦ, καὶ δυνάμεθα ἐκ τοῦ ἐπιλόγου νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι κατ' αὐτὴν παρέστη ὁ Ἀνδρόνικος Α'. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ ποδεχθῶμεν προσωρινῶς ἕνα τοῦλάχιστον ταριχεῖαν τοῦ νεκροῦ μέχρι τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφίξεως τοῦ πατρὸς, ἂν θεωρηθῇ ἀποκλειομένη ἢ ὑπόθεσις, ὅτι σπεύσας εἶχε προφθάσει τὸν υἱὸν ζῶντα, ἔνεκα τῆς μαρτυρίας τοῦ Λαμπηνοῦ περὶ ὀξείας νόσου ἀφαρπασίας τὸν Ἰωάννην. Τέλος δ' ἡ προτελευταία τῶν μονωδιῶν, ἐν ἣ καὶ ἡ φράσις κινεῖς γάρ με καὶ πάλιν ἐν λόγοις θρηνεῖν, ἐγράφη ἢ καὶ ἐκφωνήθη κατὰ τι τῶν ἐτησίων ἐν Θεσσαλονίκῃ μνημοτύπων πρὸ τῆς ἀνακομιδῆς. Ἡ μονωδία αὕτη εἶνε ἀξία λόγου ὡς περιέχουσα καὶ τὸ ἐξῆς χωρίον περὶ τοῦ Ἰωάννου: Οὐκέτ' ὄψεται πάγκυλόν τι χρῆμα βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ πατρὶ, οὐκέτ' ἀδελφῶ βασιλεῖ τῷ γενναίῳ, οὐκέτ' ἀδελφιδῶ βασιλεῖ, οὐκέτι μέσος ἐμπρέπει τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ βασιλεὺς μὲν πατὴρ εἶνε, ὡς γνωστὸν, ὁ Ἀνδρόνικος Α', ἀδελφὸς δὲ βασιλεὺς ὁ ἑτεροθαλῆς Μιχαήλ, ἀδελφοὶ δ' ἐν οἷς μέσος ἐξέπρεπε ζῶν ἦσαν ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Δημήτριος. Ἄγνωστον δ' εἶνε μόνον τίς εἶνε ὁ ἀνεψιὸς ἐκεῖνος τοῦ Ἰωάννου, ὃν ἀδελφιδὸν(οῦν) βασιλέα τοῦ Ἰωάννου λέγει ὁ Λαμπηνός· καὶ ταῦτα, διότι τῶν μὲν ὁμομητρίων ἀδελφῶν ὁ ἐν Μομφερράτῳ ἄρξας ὡς μαρκίων Θεόδωρος εἶχεν υἱόν, ὡς εἶδομεν, Ἰωάννην, ἀλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπονομασθῇ βασιλεὺς, ὁ δὲ Δημήτριος δὲν γινώσκομεν ἂν εἶχεν υἱούς, οὐδὲ μνη-

μονεύεται τις αὐτῶν στεφθεὶς ὡς βασιλεὺς, τῶν δ' ἑτεροθαλῶν, τῶν ἐκ τῆς πρώτης συζύγου τοῦ πατρὸς Ἄννης, ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, υἱὸς εἶχε τὸν Ἀνδρόνικον Β', τὸν ἔπειτα γενόμενον αὐτοκράτορα, ὅστις τὴν προσωνομίαν βασιλέως ἔλαβε μόλις τῷ 1335, ἤτοι μακρὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου, καὶ τὸν Μανουὴλ, ὃν μόνον δεσπότην βλέπομεν προσονομασθέντα καὶ ταῦτα ἀργότερον, οὐχὶ δὲ βασιλέα. Ὑπολείπεται λοιπὸν ὡς ἀνεψιὸς τοῦ Ἰωάννου μόνον ὁ νόθος υἱὸς Κωνσταντίνου, τοῦ δευτεροτόκου ἐκ τῆς Ἄννης υἱοῦ Ἀνδρονίκου Α', τοῦ Μιχαὴλ, ὁ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπωνομαζόμενος Καθαρὸς, ὃν πράγματι ὁ πάππος Ἀνδρόνικος στέρξας ἀνεδείξε βασιλέα¹. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο συνέβη εὐθύς μετὰ τὸν ἐν ἔτει 1320 θάνατον τοῦ υἱοῦ Μιχαὴλ, ἤτοι πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν τοῦ ὑπὸ τοῦ Λαμπηνοῦ θρηνημένου Ἰωάννου².

Πλὴν δὲ τῶν εἰς τὴν Εἰρήνην καὶ τὸν Ἰωάννην μονωδιῶν τοῦ Λαμπηνοῦ ἐπιβάλλεται νὰ ἐξετάσωμεν καὶ σχετικὰ τινα ἔργα τοῦ μεγάλου λογοθέτου Θεοδώρου Μετοχίτου, τοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1290 μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 1332 θανάτου πιστοῦ θεράποντος καὶ συμβούλου τοῦ Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου. Εἶνε δὲ ταῦτα α') «Ἐπιτάφιοι εἰς τὴν αὐγοῦσταν Εἰρήνην τὴν σύζυγον τοῦ θειοτάτου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου». β') Ἐπιτάφιοι εἰς τὸν νέον ἀνακτα Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον τὸν υἱὸν τοῦ θειοτάτου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου». γ') «Ἐπιτάφιοι εἰς τὸν ἑαυτοῦ κηδεστὴν τὸν καίσαρα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον». Περιλαμβάνονται δὲ οἱ ἔμμετροι οὗτοι ἐπιτά-

¹ Νικηφόρου Γρηγορᾶ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 294, 30 κ. ἰ. Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 14, 19 κ. ἰ.

² Ἄγνωστος μῆνι κατὰ ταῦτα ὁ ὑπὸ τοῦ Λαμπηνοῦ ὑπεννοσόμενος ἀνεψιὸς τοῦ θανόντος. Μία δὲ καὶ μόνη φαίνεται ὑπάρχουσα λύσις, καθ' ἣν, ἂν τυχόν ὑπενεθῆ, ὅτι ἀδελφιδὸς σημαίνει ἐνταῦθα, ὡς σπανίως ποτὲ παρὰ Βυζαντινοῖς, τὸν ἐξάδελφον, νοεῖται ἐνταῦθα Ἰωάννης Παλαιολόγος ὁ τρίτοτοκος υἱὸς τοῦ ἀνακτῆσαντος τὴν Κωνσταντινούπολιν Μιχαὴλ, ὅστις ἦτο κατὰ ταῦτα ἀνεψιὸς τοῦ Ἀνδρονίκου Α' καὶ ἐξάδελφος τοῦ Ἰωάννου. Ἀλλὰ πρακτορητέον, ὅτι καὶ οὗτος ἀνεδείχθη καθσαρ καὶ οὐχὶ βασιλεὺς. Ἴδε περὶ τούτου κατωτέρω σ. 375.

ριοι ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι (Regius) 3359¹, ἔχοντι σήμερον ἀριθμὸν 1776², ὡς καὶ ἐν τῷ ἐλληνικῷ κώδικι Phil. 95 (Nessel) τῆς ἐν Βιέννῃ καίσαροβασιλικῆς βιβλιοθήκης, ὅστις περιέχει καὶ δεκαοκτῶ λόγους τοῦ Μετοχίτου. Πιθανῶς δὲ σώζονται οἱ αὐτοὶ ἔμμετροι ἐπιτάριοι καὶ ἐν τῷ Παρισιακῷ 2751, ἐν ᾧ περιέχονται εἴκοσι ποιήματα τοῦ Μετοχίτου³. Πρῶτος δ' ὁ Ducange ἐξήνεγκε τὴν εἰκασίαν περὶ τοῦ εἰς τὸν καίσαρα Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον ἐπιταρίου, ὅτι ἀναφέρεται ἴσως εἰς τὸν ἡμέτερον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνδρονίκου Α' καὶ τῆς Εἰρήνης⁴. Ἐἶτα δὲ ὁ Σάθας τοὺς μὲν «ἐπιταρίους εἰς Ἰωάννην Παλαιολόγον τὸν καίσαρα», ὡς ἐπιγράφονται ἐν τῷ Βιενναίῳ κώδικι, ὑπέλαβεν ἀναφερομένους εἰς τὸν ἄνω εἰρημένον, τοὺς δ' εἰς Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον ἀνέγραψεν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνδρονίκου Α' καὶ πατέρα τοῦ Ἀνδρονίκου Β', τοὺς δ' εἰς Εἰρήνην τὴν Παλαιολογίναν ἀρῆκεν ἀπροσδιοριστούς⁵. Ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ ἐν ἔτει 1320 θανόντος Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἔχει δίκαιον, καθ' ᾧ ἀποδεικνύει καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Treu ἐκδοθεῖσα

¹ *M. Treu* Dichtungen des Gross-Logotheten Theodoros Metochites Potsdam. 1895 σ. II. Ὁ Treu ἐξέδωκεν ἐν τῷ Προγράμματι τοῦτοιοῦ des Victoria Gymnasiums zu Potsdam Ostern 1895 ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ὅσα ἄλλα μακρὰ ποιήματα τοῦ Μετοχίτου καὶ μόνον τὰς ἐπιγραφάς τῶν λοιπῶν, ἐν οἷς καὶ τὰ ἄνω σημειούμενα, ἃν καὶ ὑπεσχέθη τὴν ἐν μελλούσῃ εὐκαιρίᾳ ἐκδοσιν, ἀλλὰ δὲν προέβη ἕκαστε εἰς αὐτήν.

² *Omont* Inventaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Ἐν Παρισίοις. 1888. Τόμ. Β' σ. 141

³ *Omont* ἔνθ' ἄν. Τόμ. Γ' σ. 35.

⁴ *Familiae byzantinae* ἐκδ. Παρισίων σ. 232, ἐκδ. Βενετίας σ. 193. Ὁ Ducange ποιεῖται λόγον περὶ κώδικος Regius DCCC, ἀλλὰ τοιοῦτος ἀριθμὸς τῶν codices Regii δὲν ὑπάρχει, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ παρὰ τῷ *Omont* (ἔνθ' ἄν. Τόμ. Α' σ. LXIII κ. ἑ.) πίνακος ἀντιστοιχίας τῶν ἀρχαίων πρὸς τοὺς νῦν ἀριθμοὺς τῶν κωδίκων τῆς Παρισιακῆς βιβλιοθήκης. Πρόκειται κατὰ ταῦτα περὶ τοῦ ἑτέρου τῶν μνημονευομένων ἄνωθεν κωδίκων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ὀλίγον κατωτέρω τῆς αὐτῆς σελίδος ἐν τοῖς περὶ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ὁ Ducange ποιεῖται καὶ κάλιν μνείαν τοῦ αὐτοῦ κώδικος ὡς περιέχοντος καὶ τοὺς Ἐπιταρίους εἰς τὸν Μιχαὴλ καὶ τὴν Εἰρήνην Παλαιολογίναν, ἣν οὐκ ὀρθῶς θεωρεῖ μετ' Ἰνδοισμοῦ ὡς οὕτω ἀξίον τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ, ἐν ᾧ ἡ σύζυγος τούτου, καθ' ἣ ἄλλως αὐτὸς ἐκεῖνος ὀρθῶς ἀναγράφει, ἐκαλεῖτο Ξένη ἢ Μαρία.

⁵ Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη. Τόμ. Α'. Ἐν Βενετίᾳ. 1872 σ. 628.

πλήρης ἐπιγραφή τοῦ ποιηματίου τούτου ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι. Ὁ δὲ Ἰωάννης Παλαιολόγος ὁ καίσαρ εἶνε διάφορος τοῦ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ δεσπότη, ὑπάρχας μονογενῆς υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ τριτοτάκου υἱοῦ τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν Λατίνων αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ κατὰ ταῦτα ἀνεψιὸς τοῦ Ἀνδρονίκου Α'. Ἀνεδείχθη δὲ οὗτος πανυπερσέβαστος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνυμφεύθη μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Μετοχίτου Εἰρήνης¹. Τοῦτον λοιπὸν θεωροῦμεν καὶ πρὸ πάσης μελέτης τοῦ ἀνεκδότου Ἐπιταρίου ἀνεκμνηρίστως ἔντα τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον, τὸν καίσαρα καὶ κηδεστήν τοῦ Θεοδώρου Μετοχίτου, καὶ οὐχὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ τῆς Εἰρήνης. Τὴν δὲ ὑπὸ τοῦ Μετοχίτου θρηνηθεῖσαν Εἰρήνην, τὴν σύζυγον τοῦ θειοτάτου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἀδέβαιον ἂν πρέπει νὰ ταυτίσωμεν πρὸς τὴν θρηνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Λαμπηνοῦ σύζυγον τοῦ Ἀνδρονίκου Α', καθ' ἃ ἐπραξεν ὁ Σάθας (ἐνθ' ἀν.) καὶ ὁ Krumbacher², ἢ πρὸς τὴν ἐμώνυμον σύζευον τοῦ Ἀνδρονίκου Β'· τὸ δὲ ἀμφίβολον τοῦτο ζήτημα δὲν δύναται νὰ λυθῇ ἄνευ γνώσεως αὐτοῦ τοῦ ποιηματίου τοῦ Μετοχίτου, διαλευκαίνοντος ἴσως τὸ πρᾶγμα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μονωδιῶν τοῦ Λαμπηνοῦ εἰς τὴν Εἰρήνην τὴν Παλαιολογιῖναν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Ἰωάννην καὶ

¹ Ἰωάννου Κατακουζηνοῦ ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 209. Ἠρδλ. *Ducange* ἐνθ' ἀν. ἐκδ. Παρισίων σ. 234, ἐκδ. Βενετίας σ. 191. Οὐκ ὀρθῶς ἐν τῷ *Index rerum nominum et verborum* τῆς βονναίας ἐκδόσεως τοῦ Κατακουζηνοῦ Τόμ. Γ' σ. 591 ὁ αὐτὸς Ἰωάννης Παλαιολόγος λέγεται ὑπάρχας καὶ κοντόσταυλος καὶ προμηκήριος τῆς αὐλῆς. Ὁ μὲν Ἰωάννης ὁ κοντόσταυλος λέγεται ἀδελφὸς τοῦ πρωτοστράτορος ὑπὸ τοῦ Κατακουζηνοῦ (ἐνθ' ἀν. Τόμ. Α' σ. 138, 12), ἔρα δὲν ἦτο ὁ μονογενῆς υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ προμηκήριος μνημονεύεται ὑπ' αὐτοῦ (ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 195, 12) ἐν διηγήσει ἀναφερομένη εἰς τὸ ἔτος 1342, ἧτοι δέκα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τόν καίσαρα Ἰωάννην Παλαιολόγον θρηνησαντος Μετοχίτου.

² *Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ. 558. ἑλλ. μεταφρ. Σωτηρογιάδου Τόμ. Β' σ. 292. Τὰ δὲ περὶ Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ καίσαρος δὲν φηλοκρινεῖ ὁ Krumbacher

περὶ τῶν συναφῶν πρὸς αὐτάς ζητημάτων. Τὴν δ' ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι δευτέραν μονωδίαν ἐπὶ τῷ *Κουνάλῃ* κῶδ *Νικηφόρῳ* οὐδαμῶς δυνάμεθα νὰ διαφωτίσωμεν. Ὁ θρηνούμενος εἶνε ἄγνωστος ἀλλαχόθεν· βλέπομεν δὲ μόνον ἐκ τῆς μονωδίας, ὅτι ἦτο ἀδελφιδοῦς, ἦτοι ἀνεψιός¹, τοῦ Λαμπηνοῦ, θρηνοῦντος τὸν ἄωρον αὐτοῦ θάνατον ἐν ἡλικίᾳ νεαρᾶ καὶ ἐγκωμιάζοντος τὰς κοσμούσας αὐτὸν ἀρετὰς καὶ τὴν φιλομουσίαν. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι γινώσκομεν καὶ Κουνάλην τὸν Κριτόπουλον τὸν εἰς τὸ νέον ἑλληνικὸν ἰδίωμα μεταφράσαντα τὸ Σύνταγμα κανόνων τοῦ κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ἀκμάσαντος Βλαστάρεως².

Κρίνοντας δὲ τὸν Λαμπηνὸν ὡς ῥήτορα, εὐρίσκομεν μὲν αὐτὸν γνώστην τῆς ἀρχαίας λογοτεχνίας, μέχρι κόρου ἐγκατασπείροντα εἰς τὰς μονωδίας αὐτοῦ λέξεις καὶ χωρία ὅλα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Πινδάρου καὶ τῶν τραγικῶν, ἀλλ' ἄνευ πολλῆς εὐστροφίας χειριζόμενον τὸν λόγον, μονοτόνως ἐπαναλαμβάνοντα ἐνίοτε ταῦτά καὶ ποιούμενον κατάχρησιν τοῦ ἐρωτηματικοῦ λόγου καὶ τοῦ σχετλιαστικοῦ ὧς μετὰ γενικῆς καὶ τέλος ἀδεξίως καὶ ἀσθενῶς ἔχοντα περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ἐπιλόγων.

Ἐκδίδοντες δὲ κατωτέρω τὰς μονωδίας αὐτοῦ ἐκ φωτογραφιῶν, ληφθεισῶν ἐκ Βενετίας, ἀκολουθοῦμεν τὴν σειρὰν, καθ' ἣν αὐταὶ εἶνε γεγραμμέναι ἐν τῷ κώδικι.

¹ Ὁ Κουνάλης ἦτο ἐξαδελφός καὶ οὐχὶ ἀνεψιός τοῦ Λαμπηνοῦ ἐν ἧ περιπτώσει· ἔχει ὀρθῶς ἢ ἀνωτέρω ἐν σ. 373 σημ. 2 ἐκδοχὴ τῆς λέξεως ἀδελφιδός.

² Τοῦτον Κουνάλην κακῶς ὀνομαζοῦσιν ὁ τε *Σάβας* (Νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἐν Ἀθήναις. 1863 σ. 411) καὶ ὁ *Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος* (Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν Κωνσταντίνου Σάβα. Ἐν Λειψίᾳ. 1871 σ. 72). Τὸ ὄνομα παρέδωκαν ὀρθῶς οἱ ἀγιορειτικοὶ κώδικες 17 τῆς μονῆς Κωνσταμανίτου, 267 τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου καὶ 374 τῆς μονῆς Διονυσίου. Ἴδε *Σκουρ II. Λάμπηρον* Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβρυγίᾳ τῆς Ἀγγλίας. 1896. Τόμ. Α' σ. 38, 196 καὶ 420. Ἄν δὲ ὁ ἀχρόνιστος κώδιξ τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου ὀρθῶς διεγνώσθη ὑπ' ἐμοῦ ὡς γεγραμμένος τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, πρέπει νὰ ἀναβιβάσθῃ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἔζη ὁ Κουνάλης Κριτόπουλος, ἦν ὁ *Σάβας* ἐνθ' ἂν, τάσσει εἰς τοὺς συγγραφίῃς τῶν δεκάτων ἐξέδου αἰῶνος.

I.

Μονωδία

φ. 176^β

ἐπὶ τῇ μακαρίδι καὶ ἀοιδίῳ δεσποίνῃ Κομνηνῇ κυρᾷ Εἰρήνῃ
τῇ Παλαιολογίνῃ τοῦ Λαμπροῦ κυρ Ἀλεξίου.

|| Ἄλλ' ὃν ἀντισχεῖν οὐκ ἔν τῆς πικρᾶς ἀγγελίας ἐπισύσης τὴν πό- φ. 177^α
λιν μήτε μὴν κατὰ χώραν μένειν ὡς περ ἐκ τινῶν κερκυρῶν πλιγγέντα
ἢ καὶ ταῦτ' παθόντα ὑπερ ἄν τις τοῦδε τοῦ παντός ὑπὸ κοινοῦ καὶ
μεγίστου κλύδωνος ἀνακυκλιθέντος, οὔτε θρήνους ᾄδοντα, σωφρονεῖν
οἶόν τε τοῦ δεινοῦ τὸν νοῦν ἐπεικῶς ὑπεράϊροντος, οὔτ' αὖ βῆδιον 5
σιωπᾶν, καθ' ἑαυτὸν ὀδυρόμενον τῆς κοινῆς δυστυχίας, ἢ πάσας ἐπέ-
σχε καὶ κατέσεισε πόλεις, καὶ τοῦ κοινοῦ πτώματος μεμνημένον. Οἷα
γὰρ περὶ ἡμᾶς νῦν ἀνερράγη κακὰ καὶ δεινὰ τις ἄφνω πάντας σύγ-
χυσις εἶλεν, ὑπὸ πνευμάτων δυσμενοῦς καὶ πικρᾶς καὶ ἀγρίας τύχης
ἐγηγερμένη, πᾶσαν μὲν τὴν προῖν εὐδαιμονίαν καὶ τὰς ἐκάστων εὐθυ- 10
μίας ἀνατετροφότην, πάντας δὲ τεθνάναι μᾶλλον ἔραν ἢ δυστυχῶς
καὶ ταλαιπώρως ζῆν τῇ λύπῃ κατατεινομένους ἀναγκαζόντων. Τίς
γὰρ οὕτω στερρός, ἐκ λίθων ἢ σιδήρου τὴν ψυχὴν ἔχων ἢ συμφορᾶς
τὸ παράπαν οὐκ εἰκῶν, ὅς δύναται ἄν ἀνέχειν αὐτὸν καὶ μὴδ' ὅτιοσιν
πάσχειν τῇ μνήμῃ τοσῶδε κακῷ προσπαλαίων πυρὸς δίκην ἀνακάνοντι 15
καὶ ζάλη δεινὴ καὶ τρικυμία τὴν ψυχὴν καταδύοντι;

Ἄλλ' ὃ τί τις ἄν τῷ πάθει ναρκῶν ὀδύραιτο; Κεῖται τῶν περὶ
ἡμᾶς ὄντων καὶ γεγεννημένων ἀγαθῶν τὸ κάλλιστον, τὸ μέγα καὶ κοι-
νὸν καὶ διαρκέστατον ὄφελος, τὸ κάλλιστον ταμίειον τῶν ἀρετῶν, ὃ
τῆς φύσεως κόσμος, ὃ τῶν ἐπὶ γῆς ὄντων εἰς κοινὴν τέρψιν καλλίων 20
ἡμῖν καὶ μέγιστος θησαυρὸς, ἢ πᾶσι καλοῖς θειοτάτη καὶ μέγιστη
βασίλις ἑαυτὴν διαφερόντως κοσμήσασα, ἣν οὐ λίθων ἀγγλη καὶ κό-
σμος ἐσθῆτων καὶ πάντες εἰκόντες || καὶ δορυφόροι σοδοῦντες λαμπρὰν φ. 177^β
ἀπέφαινον, ἀλλὰ τὸ πρὸς θεὸν αἰρεσθαι καὶ τὸ μηδὲν πράττειν ἢ λέ-
γειν ὧν οὐκ εἰκόσ ἦν τὴν διὰ βίου τῷ θεῷ προσανέχουσαν, ἣν νύκτες 25
μὲν εἶχον εὐχομένην τὰ πολλὰ καὶ τῷ περὶ θεὸν ἔρωτι τῷ σώματι δια-
πονουμένην, ἡμέραι δ' οὐδὲν ὑπερήφανον οὐδ' ἐπαχθὲς τοῖς ὑπηκόοις

8 ταυτὸ 14 (καὶ κατοιτέρω πανταχοῦ). εἶν μὴδ'

ἐπάγουσαν, ἀλλὰ γαλήνῳ καὶ φιλόφρονι καὶ ἡμερον ἀποδλέ-
πουσαν.

Ἡ γαλήνης ὀφθαλμῶν καὶ λογισμῶν σταθιρότης καὶ τῆς ἐκ πά-
σης καλῶν ἰδέας ἡρμοσμένης ψυχῆς. Ποῖαν μὲν ἡδονὴν οὐκ ἐκίνει
5 τῆ φαιδρῆ τῆς ὀφείας ἀπαστράπτουσα, τίνα δὲ φαινομένη θεατὴν οὐκ
ἐρρύθμιζε τῆ τῶν ἡθῶν ἁρμονία κρείττω παρασκευάζουσα; Τίς ὀθεν-
οὺν ὀκνῶμενος καὶ τὴν γνῶμην σκυθρωπὸς ὢν, τῆ γαλήνῃ προσσχῶν,
οὐκ εὐθύμως ἔχων ἑαυτῷ συνησιάνετο ὡςπερ ἐκ πηγῆς τὴν παρα-
ψυχὴν ἀρυτόμενος;

10 Ἡ συμφορᾶς μεγίστης καὶ βλάβης διὰ πάντων ἡκούσης. Οὐδεὶς
ἀπείρατος τῶν κακῶν. Εἶσω πάντες τῆς προσβολῆς τοῦ χειμῶνος.
Κατὰ παντὸς τὸ κλυδῶνιον ἦρθη. Οὐ νῆσος, οὐκ ἡπειρος, οὐ κώμη,
οὐκ ἄκρα γῆς τῆς συμφορᾶς ἄγευστα. Πᾶσαι πόλεις τὸν ἑαυτῶν ἀπε-
δάλλοντο στέφανον, ἔργμοι τοῦ καλλίστου φυλακτιρίου· εἰς ἣν πάση
15 σπουδῇ θέοντες ἔχαιρον, ταύτῃ νῦν ἐνθρηγεῖν ἄθλον τίθενται. Ἡτύ-
χηκεν ἡ μεγίστη τῆς θράκης πόλις, πλεῖστα μὲν ἀπολαύσασα, πλει-
στα δ' ὀναμένη νεῶν τε καὶ σεμνείων καὶ ξενίωνων οἰκοδομαῖς καὶ οἷς
αὐτὴν ἀνῶρθου τῷ σώζειν φιλοτιμουμένη, εἰς τέλος δὲ κατασχέειν οὐ
συγχωρηθεῖσα, παραπλήσιόν τι παθοῦσα τοῖς ἐξ ἱερῶν τινῶν δι' ἀχρη-
20 στίαν ἐλαυνομένοις. Ἡτύχηκε δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα, πολλὰ μὲν φιλονει-
κήσασα τὴν πολλῶν μὲν δεινῶν ῥυομένην, πλεῖστα δὲ τέρψει καὶ
εὐποιίαις αὐτὴν λαμπρύνουσαν εἰσω τῶν κόλπων σχεῖν, ἐλάττων δὲ
φ. 178^α τοῦ τοσοῦτου πλοῦτου καὶ τῆς μεγίστης φιλοτιμίας ἐληλεγμένη. || Ἄλλ'
ἔχει ταύτην παλίχμιον οὐκ οἶδ' εἶτ' εὐδαιμον τοῦτο εἶτ' ἄθλιον
25 χρῆ καλεῖν. Τῷ μὲν γὰρ παρ' αὐτῷ κείσθαι τὴν ἱεράν κεφαλὴν καὶ
ἐν εὐδαίμοσι τάττειτ' ἄν, τῷ δὲ μὴ τὴν τελευταίην καθ' ὄραν ἐν αὐτῷ
γεγενῆσθαι πᾶς τις ἄν ἐχθοῖτο τῷ χωρίῳ κάκεινων πάντως τῶν ἀρῶν
ἄξιον οἶοιτο, αἷς πάλαι τῶν ὀρῶν ἐνια κατακέκριται, ἀνῶρθῶν τινῶν
ἐν αὐτοῖς ὑπὸ πολεμίων πεφονευμένων, μήτ' ὀμδρῶν μήτε ὀρόσου τυ-
30 χεῖν μήτε μὴν καρπὸν ἐνεγκεῖν, αὐα τοῦ λοιποῦ καὶ ἀνικμα μένοντα
καὶ παντελῶς οἰκούντων ἡρημωμένα.

4. Τὸ μὲν ἐκ διορθώσεως γεγραμμένον ἐν τῇ κειμένῃ ἐγράφῃ καὶ καθαριότερον ἐν τῇ
ῥα 6. Ἐν τῷ ἐρρύθμιζε τὸ πρῶτον ρ προστεθειμένον κατόπι 7: προσχῶν

8. πηγῆς κατὰ διόρθωσιν ἐκ τοῦ σιγῆς; 18 ἀνῶρθου ἐκ τοῦ ἀνῶρθου

30. (καὶ 7-8). τουλοποῦ Ἐν τῷ ἀνικμα τὸ κ πρόσθετον κατόπι

σιν ὄντας. Κοινῇ πάντες οἰμώζουσι. νέοι, πρεσβύτες, ἡλικία πάσα. Οὐδεις ἀπενθήσῃ. Ὡς δρόμου τῶν πικρὰν οἰσόντων ἀγγελίαν τῇ βασιλεῖ. Ὡς γόνων τοῦτο μὲν ἐκ βασιλέων ἐγερθησομένων, τοῦτο δ' ἐκ τῆς περὶ τούτους φατρίας. Πότερὰ τις ἐνθυμηθεὶς οὐ στενάξειεν ὡς ὁ τῶν Μουσῶν καὶ Τριβάλλων ἀρχῶν, ὁ φίλτατος κηδεστής, καὶ θυγάτηρ ὁμόπνους καὶ παῖδες βέλτεστοι, ὁ μὲν τὴν παππῆραν πόρρω που κατέχων ἀρχὴν, ὁ δὲ συνῶν τῇ πατρὶ θεινὰ κείσονται καὶ μόνον οὐ τὰς ψυχὰς ἀπορρήξουσι, τῶν ἀθήτων μηνυμάτων ἐπ' αὐτοὺς ἰκόντων, ἢ ὡς καὶ παρῆναι τούτους ἔδει τῇ τελευτῇ καὶ κάμνουσαν ἰδεῖν καὶ κειμένην περιχυθῆναι καὶ τῇ Πέσῃ τὴν συμφορὰν μετριώτερον ἐνεγκεῖν, τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα ταῖς χερσὶν ἀνέχοντας, τὴν ὁσίαν τιμῶντας καὶ πάντ' ἐκτίνοντας ὅσα τῇ μητρὶ καὶ βασιλίδι χρεῶν.

Ὡς πάντων δεινῶν φερομένων τῇ χρόνῃ τὰ παρόντα πικρότερα. Οἴχεται τὸ κοινὸν τῶν Ῥωμαίων ἀγλαΐσμα. Οἴχεται τὸ μόνον φάρμακον τῶν συμφορᾶς καμπτομένων, ὁ μέγας τῆς εὐτελείας ὄρος, ὁ τῆς σωφροσύνης κανὼν, ἧς πάντες πολλῶ μᾶλλον κατ' ἀρετὴν ἢ τὴν μεγίστην τύχην ἐλείποντο, ἢ πᾶσαι συνήλλιον χάριτες, ἧς καὶ βᾶδισμα πρὸς ἐτέρων ἤρκει σωφρονισμὸν καὶ λόγος τὸν ἥ κειρὸν οὐδ' ὅτιοις ὑπερβαίνων καὶ σιωπῇ καίριος. Ὡς κάλλους ψυχῆς, τὸ σωματικὸν ἐφάμιλλον ἔχοντος. Ὡς λαμπρότητος ὑπερφουῶς. Ὡς γενναίου καὶ ὑψηλοῦ λήματος μηδὲν ἀργὸν μηδ' ἀγενεὲς ἀξιοῦντος προφέρειν. Ὡς τῆς πρὶν μὲν ἡδονῆς τῶν οἰκαιοτάτων, ἣν ἐνορῶντες ἡδοντο τῇ καλλονῇ καὶ τῇ κοινῇ θαύματα καὶ πάντ' ἔχειν ἡγοῦντο, νυνὶ δ' ἀντιρρόπου τούτων ἀνίας, ὑφ' ἧς καὶ τὸ φρονεῖν παντάπασι κινδυνεύουσιν ἀποβεβληκῆναι. Ἐὰ τῶν ἐλπίδων αὐτοῖς μεταπέπτωκεν ἀχρηστον αὐτοῖς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου· κρεῖττον μηδὲ τὴν ἀρχὴν τῶν τερπόντων τούτους κοινωνῆσαι ἢ μετασχόντας οὐχ ὅσον ἐδοῦλοντο τοῦ λοιποῦ στέρεσθαι. Ἐὶ τούτοις εἰς παραμυθίαν ἀρκέσει; Ἐὶ τὸ βέλος τῶν ψυχῶν ἐξαιρήσεται; Κρεῖττον θεραπείας τὸ τραῦμα.

4-5 μῦθων ἐκ τοῦ θύσων 6. κατέχων ἐκ τοῦ κατέσχευε (?) 9. τὸ κλει πρὸς ὅτιον ἀνωθεν 9-10. κειμένη ἐκ τοῦ καμένη 12 ἐκτίνοντας κ τοῦ ἐκτείνοντας βασιλίδι ἐκ τοῦ βασιλίδη 13. παρόντα ἐκ τοῦ παρώντα 14 ἀγλαΐσμα ἐκ τοῦ ἀγλαΐσμα 15. συμφορᾶς ἐκ τοῦ συμφορῶν καμπτομένων 19. ὅτιοις ἐκ τοῦ ἤτιοις 20. Μεταξὺ ὧ καὶ γενναίου κενόν ἐκ διαγραφῆς πέντε περίπου γραμμάτων 21. μηδ' ἀγενεὲς 24. κινδυνεύουσιν τῶν μὲν γραμμάτων ἦν ἐκ κατὰ διόρθωσιν, μεταξὺ δὲ τοῦ κ καὶ ο ὑπάρχοντος κενού ἐκ διαφέσεως ἐνός γραμματός 26. μηδὲ 27. τουλοιποῦ

Ἔ πόσα κελίγηται ταῖς πόλεσι δάκρυα πᾶσι γένεσι, τύχη πάση, ἰδιώταις, ἄρχουσι, τοῖς ἐν τέλει. Σπουδῆ πᾶσι τοῖς ὄδυρμοῖς ἀλλήλους ὑπερδαλέσθαι. Ἔ θορύβων ἐκείνων καὶ ἐορτῶν καὶ κρότων νέων ὁμοῦ καὶ πρεσβυτέρων τὴν καλλίστην καὶ φιλοσοφίαν διαπρέπουσαν περισταμένων. Ποῦ σύνοδοι καὶ βασιλεία τοῖς ἀπανταχόθεν ἀφικνουμένοις στενοχωρούμενα; Ποῦ τῶν ἐκασταχόθεν ἰόντων ἕμιλος ἐθνῶν; Ποῦ πρέσβων σύλλογος; Ἀπέσθη πάντα πᾶσα χάρις ἐρρύτη σκυθρωπότης τὴν γῆν κατήλειπεν. Ἔ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης καὶ σχετλίας νυκτός, ἢ ὅτι κρατήρας ἡμῖν συμφορῶν ἀνεστόμωσεν. Ἔ πο- 1799
νηροῦ καὶ κακίστου νοσήματος, ὄξει πολέμῳ τὴν γενναίαν ἡμῖν ἐξε- 10
λόγτος κεφαλὴν. Οἶας ἡμῶν συνανεῖλεν ἐλπίδας. Οἶαν ὄρων, ἦλιε, τὴν μεταβολὴν, ὡς οὐ τὰς ἀκτίνας ἔκρυψας θαῦμα ἂν εἶη, ἀλλ' ἦ μὲν ἐν σκότει, σὺ δ' ἐν τῇ προτέρᾳ στυλπνότητι. Τί λοιπόν; Βιώσομεν τοῖς καθειργμένοις παραπλησίως. Ἐτὴν μὲν γὰρ ἔχουσι νῦν οὐράναι τρυφαί, τέρψις ἀκήρατος, μογαὶ τῇ ἀπ' ἀρχῆς ἐνστάσει προσή- 15
κουσαι, χαρὰ πάσης ἀμιγῆς στυγνότητος, κάλλος οὐράνιον, παραδείσου σκηναί, ἡμεῖς δ' ἄθλιοι, τὴν ὄρφανίαν οὐ φέροντες, στένοντες καὶ κοπτόμενοι οἷς ἀώρως τὴν στέρησιν κατεκρίθημεν.

Νῦν ἔδει τὴν κτίσιν γοεράν ἀφείναι φωνὴν καὶ τοῖς ἀφύχοις αἰσθησὶν ἐγγενέσθαι καὶ πενθικῶ τι κατολοφύρεσθαι σχήματι· νῦν οὐ- 20
ρανὸν καὶ γῆν παρατροπαῖς τισὶ συνοδύρεσθαι, νῦν ἀστέρας ἀπεσθη-
κέσαι· νῦν ποταμοὺς οὐκ εἰς τοῦπίσω δραμεῖν, ἀλλ' εἰς ἐρυθρὰν τινα
θέαν μεταχρωσθέντας ρεῖν ἢ καὶ γοεραῖς ἤχαῖς ἐκ πετρῶν καὶ φα-
ράγγων ἀναρρηγνυμένους τῶν ὄρων ἀποφοιτᾶν καὶ μανικῆ δῆπου
καὶ ἀγρία καὶ τεθολωμένη κινήσει ταραττεῖν πάντα· νῦν πάντα χρή- 25
ματα στροβίλοις τισὶ καὶ βρασμοῖς γῆς ἐκτινάσσεσθαι. Τοῦτο σεισμολ
φρικώδεις καὶ κομῆται καὶ συχνά || δαίματα καὶ τῶν ὄρων σχίσαις 180^a
προῦφαινον ἂ τῆς θαλάττης εἰσω κατέδου. Μεστοὶ μὲν ὄδυρμων λιμέ-

1. ὡ πόσα ἐκ τοῦ ὁπόσα ταῖς ἐκ τοῦ τῆς; 2. πᾶσι ἐκ τοῦ πάση δ-
δυρμοῖς ἐκ τοῦ ὄδυρμοῖς 3. κρότων ἐκ τοῦ κρότων 4. Τοῦ διαπρέπουσαν
τὰ πρ ἐκ διορθώσεως; 5. βασιλεία ἐπὶ ἑτέρας λέξεως διεφθαρμένης; 6. Τοῦ στε-
νοχωρούμενα τὸ ν ἐπὶ πρότερον γραφέντος ο 7. κρατήρας ἐκ τοῦ κατήρας
11. Τοῦ συνανεῖλεν τὸ δεύτερον ν κατὰ διορθώσιν ἐκ λ 12. ἀκτίνας ἐκ
τοῦ ἀκτίνας 15. ἀπαρχῆς 21. τίσι 23. μεταχρωσθέντας ἐκ τοῦ μετα-
χρωσθέντας 28. προῦφαινον κατέδου ἐκ τοῦ κατέχει ὄδυρμων ἐκ
τοῦ ὄδυρμων

νες, μεσται δ' ὄρων κορυφαί· ὀρίζεται δὲ οὐδαμοῦ τὸ δυστύχημα, οὐ ποταμοῖς, οὐ λίμναις, οὐκ ἀγροῖς, οὐκ ἄστεσι. Ἰὴ πᾶσα καὶ θάλασσα στένει· ἀμφοτέρων ὁ κόσμος ἀνήρηται· ὁ κάλλιστος τούτων καὶ διαυγῆς ἐμαράνθη στέφανος, ὁ πάντας ὑποδεχόμενος κατέδυ λιμὴν ἀκοσμία τῷ παντὶ κατακέχυται· ὁ κοινὸς παρήλθεν ὠραϊσμός· ὄψατο τὰ τερπνά· ὁ λειμὼν ἀνήρησται. Διαδραμεῖται δὴ πᾶσαν τὸ πένθος ὄση τοῖς Ὠκεανοῦ βέβροισι ὀρίζεται, καὶ κατασχίσει πάντας τῆς συμφορᾶς τὸ μέγεθος πολλῷ μᾶλλον ἢ λόγος παθεῖν τῆ φθορᾷ τοῦ Φαέθοντος τοῦς προσδοκούντας Ἡριδανόν. Ἴνι τοῦ ζῆν ἐπιθυμία; Ἴς πρόσφασις ἡδονῆς; Ἴς ἐλπίς βελτιόνων; Πάντες ὡς ἐκ ναυτίας ἐσμέν. Ἐκάστους τὸ φρονεῖν διασέσεισται. Ποῖον φάρμακον κοιμίσει τὰ σκυθρωπά; Ἴς ἐγερεῖ πεποννηκότας τῆ πάθει; Ἴς στῆσει σειομένην τὴν οἰκουμένην;

Ἄμνηχανον μὲν παραμυθίαν εὑρεῖν· πάντα γὰρ ὅσα ἐξ ὄτου περ ἀνθρώποι εἰσὶν οἴεσιν οὐδὲν δεδυστύχηται τῶν παρόντων ἐλάττωι δέδεικται καὶ πρωτεύει ταῦτα τοῖς χείροσιν. Ἄλλ' οὖν προσήκει τάχα καὶ τέρψεις ἐκεῖνας καὶ στεφάνους καὶ λήξιν ἀγήρω ὧν τετύχηκε σκοπούμενους παραμυθίαν || ἐκάστους ἑαυτοῖς παρέξειν πειρασθῆναι· ἀρκέσουσι δὲ καὶ οἱ κράτιστοι βασιλεῖς καὶ οὗς ἀξίους ἑαυτῆς παίδας ἐξέφυσε πρὸς μείζω καὶ τελειωτέραν παραψυχὴν· οὗς εἴη μνηστέρι πείραν ἀλγεινῶν εὐληφτότας γῆν πᾶσαν καὶ θάλατταν ὑφ' ἑαυτοῖς σχεῖν, τρόπαια τροπαίους δι' αἰῶνος συνάπτοντας.

2.

|| Τοῦ Λαμπεροῦ κῆρ Ἀλεξίου

Μομφαλία ἐπὶ τῷ Κουνάλη κῆρ Νικηφόρῳ *.

Ἡ μὲν πρόσφασις τοῦ νυνὶ λόγου καὶ τὸ θρήνοις ἄδειν ἐπὶ τῆ παρούσῃ τύχῃ καὶ ἄλλοις μὲν δήκου καθήκουσα τοῖς τ' ἐκ γένους τῆ κειμένη καὶ τοῖς ἐξ ἑταιρείας προσήκουσι, προσθείη δ' ἂν καὶ πᾶσιν

* Τὰ φ. 180 καὶ 181 τοῦ κώδικος εἶνε ἄγραφα.

1. Ἄντι δυστύχημα εἶχε ἀρχίσαι γράφων δὲσχή 3-4. διαυγῆς ἐκ τοῦ διαυγῆ τὸ δὲ τελικόν σ ἐπὶ χείρου κενοῦ ὡσεὶ ἐννεὰ διεξερμηνίων γραμμῶν 4 κατέδυ ἐκ τοῦ κατέχει 5. Τὸ παρήλθεν ἐν τῆ ἡρ πρόσθετον διὰ παρακαμπτικῶν σημείων 6 6. λειμὼν ἐκ τοῦ λειμῶν (;) ὄση ἐκ τοῦ ὄσα 14. ὄσοις 15. ἀντι-ἑσθιν 25 ἑταιρείας (καὶ κατωτέρω). 5'ν

οἷς λόγου περίεστιν ὅσοις τε συγγεγενῆναι καὶ τῶν ἐκείνου πείραν λαβεῖν καὶ ὅσοις ἀκοῇ τὸ ἐκείνου κλέος ἐπῆλθεν. Ἐμοὶ δὲ τοι καὶ λῖαν καθέστηκε τῶν ὀφειλομένων, καὶ τὸ μὲν θρηγεῖν μῆδ' ὅσον ἔξεστι τῷ λόγῳ τῶν ἐκείνου μεμνησθαι ἀσύγγαστον ἂν παρὰ πᾶσιν εἴη, εἰ λόγων καὶ παιδείας εἰς ὅσον οἶδ' ἂν μεταδοῦς αὐτῷ μὴ καὶ θρη- 5 νοῖς αὐτὸν ἀποδουραίνην καὶ πᾶσιν οἷς εἶχον περιόντα κοσμεῖν οὐκ ἀποκνῶν καὶ οἷς νῦν ἔξεστι σεμνύνειν ταῦτ' ἐκλίπομι καὶ τὴν ἐπ' ἐκείνῳ συμφερόντι σιωπῇ καὶ τοῦ[το] λόγῳ παραδοῦναι χωρὶς δακρύσαιμι. Οὐτῷ μὲν οὖν ἀνάγκη ἐμοὶ τοῦ καὶ θρηγεῖν καὶ γράφειν ἐνοῦσαν ὄρω. Ἐμῷ τε γὰρ ἀδελφιδῷ ἐπιδακρῦειν εἰκὸς καὶ τὰ μάλιστα¹ 10 ἐρωμένῳ.

Ἄλλ' ὦ || τί σου πρῶτον κατὰ νοῦν λάβω, πῶς δὲ καὶ τοῦ περὶ σέ φ. 182^β πάθους τὸ περιὸν καὶ τὰ σὰ σὺν λόγῳ θρηγεῖν ἱκανὸς γενοίμην τῷ τοῦ πάθους χειμῶνι ἅμα τῇ χειρὶ τῆς διανοίας ναρκύσης; Ἐγὼ δὲ καὶ ὅπως ἐν ἑμαυτῷ καὶ τοῦ φρονεῖν εἰσέτι μετὸν ἐμοὶ, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ 15 τοῦ νυκτὶ κλύδωνος ἐξεπεπτώκειν ἑμαυτοῦ τὸν λογισμὸν ναυαγήσας, μέγιστον εἰς θαύματος ἄγων λόγον κατὰ θεῖαν ἑμαυτῷ μοῖραν γεγενῆσθαι νομίζω οὐχ ὡς ἡδῶς διάξοντι, σοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς μὴ φαινομένου. Τίς γάρ μοι τοῦ συνιέναι καὶ φρονεῖν ἐπιθυμία, τοῦ φιλάτου μοι στερομένη καὶ ἧ συνῶν εὐδαιμόνως διήγον τῶν πεφυκότων 20 τέρπειν καὶ ῥαστώνην ἐμποιεῖν, σέ κεφάλαιον εὐρηγῶς αἰεὶ, ἀλλ' ὡς ἂν σοι καὶ λόγων ἡμετέρων οἰχομένῳ μεταλαβεῖν γένοιτο, οὗς τὸν πάντ' ἐπόθεις χρόνον, σαυτῷ λυσιτελεῖν τούτοις ὀμιλεῖν οἰόμενος.

Ἔ τύχης χαλεπῆς ὑφ' ἧς τὰ παρόντα λέγειν ἀναγκάζομαι. Ἔ φ. 183^α τοῦ παρ' αὐτῆς || δράματος. Ἔ οἶαν ἡμῖν πληγὴν ἐπήνεγκεν. Ἔ 25 πῶς οὐ φειδῶ λαβεῖν τοῦ πᾶσι καλοῖς ἀπάντων διενεγκόντος ἡνέσχετο, οὐ τῶν καθ' αὐτὸν μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν χρόνῳ προειληφότων; Μέτρη μὲν γὰρ ἡλικίας οὕτω καθαρῶς ἐκ παιδῶν ἀπήλλακτο, ἀρετῇ δὲ καὶ νῆ καὶ λόγοις ὧν ἦν μετεσχηγῶς τοὺς μὲν οὐχ ὅσον καὶ παραβάλλεσθαι παρήλθε, τοῖς δ' ἐξισούτο. Οὗς δὲ τῷ χρόνῳ καὶ 30

1 τὸ 3. μῆδ' 8 τοῦ ἐπομένου κατόπιν κειοῦ δύο γραμμάτων

10. ταμίλιστ' 15. (καὶ 18.) οὐχ' 28. Μεταξὺ τοῦ οὕτω καὶ τοῦ καθαρῶς γραμμῆ ἐπὶ διεξετημένον ὡσαύτ' δεκαοκτὸς γραμμάτων ἐκ παιδῶν συνεστηγμένον ἐν συνεχείᾳ τοῦ καιμένου προσθέτως Ἐν τῷ ἀπήλλακτο τὸ η καὶ τὰ λα κατόπιν γεγραμμένα κρυστότερον μέλανι, οἷα καὶ τὰ πρότερα ἐκ παιδῶν

τῷ πλείοσιν ὁμιλητέον οὐ τῷ φύσει καὶ γνώμῃ καὶ τῷ τοῦ φρονή-
 ματος, ὑπερέχοντι διαφέρειν ἐνόμιζε, τούτων ἑαυτὸν μιμητὴν καθίστη
 καὶ τὴν μίμησιν ῥᾶστα λαμβάνειν ἐξίην, φρονήσει τε καὶ ἀγχινοίᾳ τὰ
 παρ' ἐκάστοις σεμνὰ ὀξείως παραπέμποντι τῇ ψυχῇ καὶ ἑαυτὸν ἀγαλμα
 5 κάλλιστον τῇ τῆς σοφίας μελέτῃ καὶ τῇ τῆς ἀρετῆς ἀσκήσει κατα-
 σκευαζόμενον, τούτ' ἔχοντι πάντως πλέον, τὸ καιροῦ τούτοις ταύτου
 λαδόμενον κακείνων ὑπερηρακέναι. ἢ γε καὶ τῶν τοῖς παισὶ παρεπομέ-
 νων ἀθρομάτων ὡς ἐλάχιστα || μετῆν, οὐδὲ ταῖς ἐκείνων ἔχαιρεν ὁμι-
 10 λίας, ἀλλ' ἦν αἰεὶ συμμιγνύς, οἷς ἂν ἀριστον τὸ συνεῖναι δοκιμάσειε
 καὶ οἷς τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ βελτίων ἐξίην. Ἐγὼ δὲ καὶ πολλοῖς ἐκει-
 νον ἡγεμόνα τῶν καλλίστων εἶδρακα, οἷς τ' ἐποίει καὶ οἷς ἐφθέγγετο
 πρὸς ἀρετῆν ἀφορώσιν ἐπεικῶς ἐξαρτώμενον καὶ κρείττους ἑαυτῶν
 τῇ μιμῆσει παρασκευάζοντα. Σωφροσύνην τε γάρ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρε-
 15 ταῖς καὶ τῷ λογισμῷ πάντων τῶν χειρίστων κρατεῖν ἐπὶ πλείστον κε-
 κοσμημένῃ πλέον εἰς φιλοτιμίαν ἐπὶ τῇ τοῦ φρονήματος μετριότης,
 ὑφ' ἧς πᾶσιν οὐκ ἐπιηρόμενῃ τῷ ἦθει καὶ σοφείῃ ἐγνωκῶτι, ἀλλὰ φαι-
 δρῶ καὶ γαλήνης γέμοντι προσεφέρετο, οὐ λυπεῖν ταῖς συνουσίαις,
 ἀλλ' ἡδονὰς ἀπάγειν πεφυκῶς καὶ πᾶσιν ἔρωτα τῶν αὐτοῦ καλῶν
 ἐπαφείας.
 20 Ὡς τῆς ἐκείνῃ συγγεγονῶς οὐκ ἡγάσθη, εἰς ἕσον οἶόν τε τὸν ἔπαι-
 νὸν ἐκτείνων; Ὡς κάλλους ψυχῆς, ὑφ' οὗ τοὺς συγγινομένους οὐκ ἦν
 25 μὴ χειροῦσθαι. Ὡς τῶν || τοῦ ἦθους σειρήνων. Ὡς τῶν τοῦ λέγειν εὐγ-
 γων. Ὡς τὸ τοῦ ἦθους ἐπίχαρι. Ὡς κάλλους ἐπιπρέποντος τῇ σώματι.
 Ὡς τῆς πρὸς ἄλληλα τῶν μελῶν συμφωνίας. Ὡς τῆς ἐκπεμπομένη
 30 τοῦ σώματος λαμπρόδος. Ὡς τῆς ὑπερφυοῦς ἀστραπῆν ἀφεισῆς τοῦ
 προσώπου θεάς. Ὡς δυνάμειος καὶ βίωμης ἐνούσης τῇ σώματι. Ὡς χει-
 ρῶν ἐκείνων, ὡς περ τῇ πρὸς κάλλος γράφειν, οὕτω δὴ καὶ τῇ πᾶσι
 δεξιῶς ἐπιβάλλειν εἰς ἄκρον ἡσυχιμένων καὶ πολὺ τὸ φιλότιμον ἐχου-
 σῶν. Ὡς πάντ' ἐκείνῃ προσόντα ἃ πικρὸν ὀξείως ἐπενεχθὲν ἀπὴνεγκε
 30 νόσημα. Ὡς κλείστα μὲν τοῖς παρ' ἑαυτοῦ καλοῖς τοὺς σοὺς γονέας
 εὐφράνας, πλείστα δ' αὐτοὺς ἀθυμίαις ἐκδεδωκῶς. Ὡς τῶν ἐλπίδων

3. τὲ 4. ταυτοῦ 7. ὑπερηρακέναι 13. τὲ 14. ἐπιπλείστον
 16. ἧς πρόσθετον κατόπιν κίρροτέρῳ μέλανι 18. αὐτοῦ 29-30. ἃ πικρὸν—
 νόσημα πρόσθετα ἐν τῇ ὧφ διὰ παρακειμενικοῦ σημείου /, προτασσομένης τῆς λι-
 ξεως κείμενον

ἄς ἔχοντες περὶ σέ εὐδαιμόνως διάξειν τὸν αὐτῶν ἦσαντο βίον· Ὡ λό-
 γων ἐκείνων οὐς ἐδέξω τῇ ψυχῇ. Ὡ τῶν μελλόντων δι' αὐτῆς εἰς-
 ρουήσεσθαι. Ὡ πόσους ἂν ἐξήνεγκας τοῦ πρὸς κάλλος τίκτειν ἐναργῆ
 τὰ σύμβολα παρασχών. || Ὡ πόσοις ἐμὲ ψυχγωγῆσας ἐφάνης. Ὡ φ. 184^β
 πάντα ποιῶν, ἐμοὶ χαρίζομενος. Ὡ οἶον φῶς τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς ὅ
 παρῆλθες ὀρώμενος· ὦ σκότους οἶον νῦν ἀντιγλάξαντο. Ὡ ποῦ νῦν
 ὑπέδυσ τῆς γῆς; Ὡ τῶν λόγων οὐς νυνὶ τῇ παρούσῃ τύχῃ συνεισφέ-
 ρειν ὁ περὶ σέ μου τῆς ψυχῆς ἀναπειθεὶ τυραννῶν ἔρωσ. Ἐγωγέ τοι
 ὑμεναίους ἄδειν ἐννοῶν, ἠγνούου ἐπὶ σοὶ τοῦ μονωδεῖν εἰς ἀνάγκην
 ἦξων, καὶ κρειττόνως σε κοσμεῖν ἢ κατὰ τὴν νυνὶ τοῦ λόγου φορὰν 10
 τῆς γνώμης μοι προθεμένης, ἐλάνθανον τοῖς τῆς δυστυχίας βήμασιν
 ἐπὶ σοῦ χρησόμενος, καὶ ἃ τῇ σῇ φύσει σκιρτῶντα καὶ τῆς γνώμης
 ἠδωμένης προσάγειν ἐχρῆν, ταῦτα θρήνοις ἀναμίγνυμι καὶ στεναγμοῖς
 συνείρω. Ὡ τίνα μὲν προσεδοκῆθη, τίνα δὲ ἐξέδη. Ὡ τῆς δυστυχίας φ. 185^α
 τῶν γένει σοὶ προσφκειωμένων. Ὡ τῆς || συμφορᾶς τῶν φίλτροις συ- 15
 δεδεμένων. Ὡ τοῦ κοινοῦ τῆς νεότητος κόσμου. Ὡ χοροὶ τῶν ἡλι-
 κιωτῶν, πενθήσατε νῦν. Οἰμωγαῖς καὶ δάκρυσι κόπτεσθαι καιρὸς.
 Πέπτωκεν ἡ τῶν ὑμετέρων συλλόγων χάρις. Πέπτωκεν ὁ τῶν ἡδί-
 στων ὑμῖν χορηγός. Οὐκέτι τῆς συνθήθους φωνῆς ἀκούσεσθε. Οὐκέτι
 ταῖς ἐκείνου χάρισιν ἐντροφήσατε. Πέπτωκεν ὁ πᾶσι μὲν, ἐμοὶ δέ τι 20
 καὶ πλεον τοῖς τῶν τρόπων ἰυγῆν ἐρώμενος. Κεῖται τὸ κοινὸν τοῦ
 γένους ἀγαθόν, τὸ γλυκὺ θέαμα. Πεπτῶκασι αἱ τῶν γεγεννηκότων
 ἐλπίδες, ἔρημοι δὲ ἀδελφοὶ τοῦ σωφρονιστοῦ. Ὁ παιδαγωγός αὐτοῖς
 οἴχεται· οὐκέτι νουθητήσῃ· οὐκέτι τοῖς ἀμείνοσι κοσμήσει τῶν λόγων.
 οὐκέθ' οὔτοι πρὸς τὸν παιδευτὴν ἀποβλέψουσιν. Ὡ μητρὸς φιλόπαι- 25
 δος στεναγμῶν ἢ, τὸν τῆς εὐπαιδείας κορυφαῖον οὐχ ὀρώσα, δύσαισι
 πικραῖς || καὶ πημοναῖς κάμπτεται. Ὡ τῶν πατρικῶν γόνων, στένοντος φ. 185^β
 μακρὰ καὶ θρηνοῦντος. Ὡ τῆς τούτων ἀμίλλης, ἦν ἐκάτερος πλείω
 τὸν υἱὸν πενήθειεν ἐσχῆκασι. Ὡ τῆς τῶν πενήτων ἀνακλήσεως. Ὡ
 ποσάκις αὐτοὺς εὐ πεποίηκας. Ὡ γαστέρες αἱ πολλάκις ὑπ' ἐκείνου 30
 καὶ εἰς κόρον τρυφήσασι.

Ἐπιλείπει με τοῖς θρήνοις καὶ ἡ φωνή. Οὐ γράφειν ὁμοῦ καὶ θρη-
 νεῖν ἔτι σθένω καὶ τὴν δυστυχίαν ὀδύρασθαι. Παύσασθαι καιρὸς, ἀνεῖ-

29. υἱὸν ἐκ τοῦ υἱῶν

ναι τὴν γνώμην, τὴν συμφορὰν μετριώτερον διαφέρειν. Πάντως δ' εἰ καὶ νῦν παυσαίμεθα, ὁ λοιπὸς θρήνων, οὐκ εὐθυμίας ἔσται καιρὸς.

§.

Τοῦ αὐτοῦ μορφία ἐπὶ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως

τῷ πανευχεσιότῳ ἐκείνῳ δεσπότῃ κῆρ Ἰωάννη τῷ Παλαιολόγῳ

7. 186^a || Ἄλλ' εἰ καὶ μήπω πρότερον ἐφ' ἡμῶν κοινῇ κατ' ἀνθρώπους ὀδυρ-
μοὶ καὶ δάκρυα, νῦν γε δὴ τούτων μεστὰ τὰ πάντα, καὶ πᾶσι τὰς
5 ψυχὰς ἢ συμφορὰ κατασείσασα στένειν καὶ πενθεῖν καὶ σκυθρωπάζειν
ἐποίησεν. Ἐθρήνησαν μὲν γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ πεσόντι βασιλέων οἱ κρά-
τιστοί, ὃ τε τῆς γενέσεως αὐτῷ τὰ σπέρματα παρασχὼν καὶ ὁ τῷ
περὶ τὸν ἀδελφὸν φίλτρῳ ἀδελφᾷ τῷ πατρὶ φρονῶν ἔθρήνησε δὲ ἡ
μητὴρ καὶ βασιλεὺς, ἡ πάσας καὶ μητέρας καὶ τῆς αὐτῆς μετασχούσας
10 τύχης ἐπεικῶς παρενεγκούσα τῇ τ' εὐπαιδίᾳ καὶ τοῖς πᾶσιν ἀγα-
θοῖς, καὶ πάντες οἱ τὸ γένος ἐκείθεν ἔλκοντες, πάντες ἀγαθοὶ τῷ
φύναι· ἐξ ἀγαθῶν κατὰ τὸν Πλάτωνος λόγον, ὠδύραντο δὴ τοῦτον,
πᾶσά τε πόλις καὶ γένη πάντα, καὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ἀτυχημάτων
προσθήκην μεγίστην τὴν παρούσαν τύχην ἤγουνται, καὶ στένουσι, με-
15 μνημένοι οἷον ἔχοντες ἐν χερσὶν παρ' ἐλπίδα ἀφήρηνται.

7. 186^b Ἐγὼ δὲ τί τοῦτου πρῶτον ὀδύρωμαι, || τὴν τῆς νεότητος ἀκμὴν, τὸ
φαιδρὸν τοῦ προσώπου, τὸ τοῦ ἤθους πεπηγὸς ἢ τὸ πᾶσιν ἡμέρον εἶ-
ναι καὶ προσηγῆ; Ἄλλ' ἢ σύνεσις ἐκείνῳ πολλῇ μείζων τοῦ τῶν ἐτῶν
ἀριθμοῦ. Διὸ, τούτων ἀποστάς· οὐ γὰρ ἐνὸν τῷ λόγῳ τοῦ προσήκον-
20 τος τυχεῖν, καὶ δέος μὴ τὰ μείζω καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα ἐλάττω
τῶν ὄντων νομισθῆ τοῖς ἀκούουσιν· ἐφ' ἕτερα δῆπου τῷ λόγῳ τρέψο-
μαι, ἑτέροις ταῦτα παρὲς κατὰ μέρος διεξιέναι. Ἐκεῖνος τοίνυν ἔφω
καὶ τέθραπται εὐγενῶς καὶ κοσμίως καὶ ὡς εἰκὸς τὸν ἐκ τοιοούτων
φύντα· μετέσχε δὲ λόγων καὶ παιδευμάτων, τοῖς ἀρίστοις τῶν νῦν
25 ὄντων συγγεγόμενος, ἐξ ὧν ἑαυτὸν ἐρρύθμιζε καὶ παρῆχε πᾶσιν ὡς

3-4. ὀδυρμοὶ ἐκ τοῦ ὀδυρμοί (;) 7. Τοῦ σπέρματα τὰ σπ κατὰ διάρθρωσιν ἀδια-
γνώστων γραμμάτων 9. Πρὸ τοῦ καὶ τῆς κενὸς χῆρος διεξισμέναι δὴ τριῶν
γραμματῶν 12. Πλάτωνος Φαῖδρος σ. 274 Α 13. πᾶσα τε 14. ἤγουνται ἐκ
τοῦ ἤγουνται 15. παρελπίδα 18. τῶν (ἐκ τοῦ τῶν) τῶν 19. τούτων ἐκ τοῦ τού-
των ἀποστάς ἐκ τοῦ ἀποστάς 24. δὲ νῦν ἀνωθεν 25. ἐρρύθμιζε ἐκ τοῦ ἐρρύθμιζε

εἰς ἀγαλμα κάλλιστον μετ' ἐκπλήξεως εἰς αὐτὸν ὄραν. Μετέσχε μὲν-
τοι οὐχ ὅσον ἐβούλετο οὐκ ἀμβλύτητι φύσεως, οὐδ' ἀργία· καὶ γὰρ
αὕτη πρὸς μαθήσεις ἔρρωτο· ἀλλὰ τοῦ πατρὸς αὐτῷ καὶ βασιλέως
ἐφ' ἕτερα τὴν ἐκείνου φύσιν γυμνάζοντος.

Τραφεὶς δ' οὕτω καὶ παιδευθεὶς ταῖς πάντων γνώμαις καὶ ψυχαῖς 5
ἔρωτα τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐγ|κατοικίζων, ἦν ἡδύς ὄραν καὶ τὸν βίον φ. 187^α
ἡδιστον ἡμῖν ταῖς αὐτοῦ χάρισι κατασκευάζων καὶ πᾶσιν ἐναργεῖς
πίστεις παρέχων τοῖς τε πραττομένοις μεγάλα καὶ ἐς ὕστερον ἐργα-
ζόμενος καὶ οὐδὲν ἐνδέων τῶν ὄσα γε εἰς ἡδονὴν τοῖς συνοῦσιν. Οὕτω
τοίνυν χαρίτων γέμων, τὴν καλλίστην τῶν ἀπασῶν ἡγάγετο, ἧς πολλά 10
τις ἐπαινεῖν ἔχων, τοῦ παρόντος αἰσθανόμενος πάθους καὶ περὶ τοῦτο
τοῖς λογισμοῖς διάγων, μᾶλλον ἂν ἀρμόζοντα ποιῶν τοῦ πάθους με-
μνημένος, τὸν προσήκοντα καιρὸν τοῖς ἐπαίνοις ἀποπέμνων. Ταύτη
τοίνυν ἐλάττω μὲν συμβεδίωκε χρόνον, τοσοῦτον αὐτῇ συνῶν ὅσον
ἡμᾶς μειζόνως λυπήσαι τῷ μηδὲ παίδων πατέρα συγχωρηθῆναι γενέ- 15
σθαι. Εἶθ' ὥσπερ πονηροῦ δαίμονος τῆς εὐδαιμονίας ἡμῖν βασκῆναν-
τος, ἅπαντα τὰ πρόσθεν ἔρρει, καὶ προὔτεθη πτώμα μέγιστον, ὃ τοῖς
ἀθυμοῦσι τοῖς αὐτοῦ φαρμάκοις τὰς συμφορὰς περιτρέπων, καὶ πᾶ-
πόνθαμεν μείζω καὶ δεινότερα ἤπερ οἱ ναυτῆς καὶ θαλάσσης κατακλυ-
σθέντες. Τοῖς μὲν γε ἐστὶ μηδὲν αἰσθανομένους κείσθαι, ἡμᾶς δ' αἰ- 20
σθανομένους ἀθλιωτάτους εἶναι.

Ὡ τὰ παρόντα τοῖς προτέροις οὐ συμβαίνοντα, ὦ χρόνων || ἐκεῖ- φ. 187^β
νων καὶ ἑορτῶν καὶ ὕμενάων καὶ λόγων οὐς ἡ τότε πανήγυρις ἐδέ-
ξατο. Ὡς ἀνίρροπα τὰ νῦν τοῖς τότε γενομένοις. Προὔκαθητο μὲν
δὴ τότε βασιλεὺς ὁ μέγας τῆς ἑορτῆς ἐκείνης, νυνὶ δὲ κατάρχεται 25
στεναγμῶν τοῖς πᾶσι, καὶ κατάγνυται τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπὸ τούτῳ τοῦ
πάθους κορυφαίῳ.

4. Τοῦ ἐκείνου τὰ εἰ εὐρείως γεγραμμένα ἐπὶ πλείονων διεξεσμένων γραμμάτων

6. Τοῦ ἐγκατοικίζων τὰ κα πρόσθετα ἐν τῇ ᾧξ ἔξωθεν τοῦ στίχου καὶ ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ

8. ἐσῦστερον 7. αὐτοῦ 9. Τοῦ ἡδονὴν τὸ ἡ συνεσφιγμένον ἀνωθεν 11. ἐπαινεῖν
ἐκ τοῦ ἐπενεῖν 12. ἀρμόζοντα ἐκ τοῦ ἀρμόζοντα Τοῦ ποιῶν τὸ δεύτερον ο ἐπὶ λ(·)

14. Τοῦ ἐλάττω τὸ εἰ ἐπὶ δευτέρου λ Τοῦ συνῶν τὸ μὲν ω ἐκ διορθώσεως, τὸ δὲ
τελευταῖον ν ἐπὶ πλείονων διεξεσμένων γραμμάτων 15. μηδὲ 17. προὔτεθη

ε.. κατα

18. περιέπων 19. ναυτῆς 19-20. κ(ἐκ μ)λυοσθέντες 24. προὔκαθητο

25. τότε ἐκ τοῦ πότε Τοῦ νυνὶ τὰ δύο πρῶτα γράμματα ἐκ διορθώσεως

Μιμεῖται δὴ, κράτιστοι βασιλεῖς, τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος τοὺς ὑμετέρους στεναγμούς. Πῶς γὰρ εἶκος οὐ κοινωνεῖν ὑμῖν τῶν σκυθρῶν, τὸν προτοῦ χρόνον τῶν ἡδίστων ἀπολαύοντας; Οἱ μὲν γε δὴ καὶ πεσόντες ἀπειρήκασι, στένειν μὴδὲ πρὸς βραχὺ δεδυνημένοι, οἱ δὲ τοσοῦτον τὸ δεινὸν διαφέρουσιν, ὅσῳ μὴ χεῖρους τῶν ὑμετέρων ὑποδειγμάτων φανήναι. Στένουσι δ' ἀπλῶς πάντες, καὶ γέλως ἄσπαστος ἀργεὶ καὶ θεάτρα πάντα, καὶ πᾶσιν ὁ τοῦ σώματος ἡμέλειται κόσμος. Σχῆμα δ' αὐτοῖς ταπεινὸν καὶ βλέμμα σκυθρῶν καὶ στολὴ τῆς προτέρας ἐξηλλαγμένη.

10 Ὡ τῆς ἀώρου τελευτῆς. Ὡ ζάλης κοινῆς. Ὡ συμφορᾶς ὑπερβολὴν οὐ λιπούσης. Τί ταύτη παραβάλοι τις ἂν; Ἐλάττω πάντα, ἤτιση
 φ. 188^a ται πάντα. Ναρκίσσου πάθος, || θάνατος Ἰακύνθου, πάνθ' ἔποιηται
 φασιν. Ὡ νίκης δυστυχῆος, ὧ τῆς ἐπ' αὐτῇ τῶν οἰκειοτάτων ἐλπίδος,
 οἷς καὶ χεῖρους νῦν τῶν ἐλπίδων ὑπολείπονται, τοῦ πάντα καρέχοντος
 15 αὐτοῖς ἑστερημένοις κυρίου. Τίς οὐ πενθεῖ νῦν, τίς οὐ συναυλίαν ὀδύρεται,
 τίς τὴν παροῦσαν ἀγλὴν οὐ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπικεῖσθαι νομίζει,
 τίς ἠγεῖται οἱ τὸ ζῆν βιωτὸν εἶναι; Ὡ μεθ' οἴων τῶν ἐλπίδων τῇ
 Ῥωμαίων ἐτρέφου. Ὡ πόσων ἂν αὐτοὺς ἐνέπλησας τροπαίων. Ὡ
 πλείστα δὴ πλείστους συλλόγους ταῖς συνουσίαις κρατεῖν παρεσκευα-
 20 κώς. Ὡ τοῖς ὀρθοῖσι θέαμα τερπνόν. Ὡ τοῖς ἐρῶσιν ἀντὶ παντὸς ἀπο-
 χρῶν. Ὡ τοῦ γένους ἀγαλμα. Ὡ κόσμος ἡλικιωτῶν. Ὡ καὶ πρεσβυ-
 τέροις τῆς συνέσεως θαυμαζόμενε. Ἐμελλες ἄρα καὶ σὺ τὸ τοῦ ποιη-
 τοῦ παθεῖν, τεθνᾶναι κατὰ ταῦτά τοις ἄλλοις. Ὡ τίς οὐκ ἂν ἰδὼν σε
 προσεῖπε τῆς αἰδοῦς ἀγαλμα, σοὶ τοῦτο μᾶλλον προσῆκον ἢ πρὸς ὅν
 25 τι τῶν ἀρχαίων εἶρηται;

φ. 188^b Σε δὴ πάντες ἴσα καὶ ἑαυτοὺς || φιλοῦντες, τοσοῦτον νῦν δλοφύρονται,
 ὅσον ἂν τῶν φιλιότων στερηθέντες· ἀλλ' οὐ μὲν δὴ λήξουσι
 θρήνων συγερωῶν τε γόων ἔστ' ἂν λεύσσουσι παμφεγγεῖς ἄστρων ῥι-

1. Τὸ η τοῦ δὴ ἐκ διορθώσεως 2. ὑμῖν ἐκ τοῦ ἡμῖν 4. μὴδὲ προσβραχὺ
 5. δὲ 6. ἀπλῶς ἐκ τοῦ ἀπλῶς 8. σκυθρῶν ἐκ τοῦ σκυθρῶν 9. Ἐν
 τῷ ἐξηλλαγμένη κατὰ τὸν τοῦ λ ἑτερον λ 12. ναρκίσσου 13. τῶν ἐκ τοῦ νῶν
 15. ἑστερημένοις ἐκ τοῦ ἑστερημέναις νῦν τίς (ἐκ τοῦ τίς 17. ἠγεῖται
 21. ἡλικιωτῶν ἐκ τοῦ ἡλικιωτῶν 22. τῆς ἐκ τοῦ τῆς πα τοῦ συνέσεως τὰ οὐ
 ὄν
 εἶν
 πρόσθετα ἐν τῇ ᾧ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 23. καθ καταγαυὰ τίς ἐκ
 τοῦ τίς 24. τοῦ προσῆκον τὸ η ἐκ διορθώσεως 25. λεύσσοι

ΕΡΙΑΤΗΡΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΟΝ
 Ε.Υ. Μ. Π. Κ. Τ. Π.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

πᾶς κατὰ τινα ποιητὴν. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω τίς γένωμαι. Παρα-
 μυθεῖσθαι μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐθέλω, αὐτὸς ταύτης δεησόμενος οἶδα·
 οὐδὲ γὰρ οἷος καρτερεῖν, λυπεῖσθαι δ' αὖ ἄγαν καὶ τοῦ πάθους ὑπο-
 χεῖριον εἶναι οὐκ εὖ ἔχειν πᾶς τις ἂν φαίη. Δεῖ δὲ τὴν ἀνάγκυλαν
 τῶν μακρῶν θρήνων εὐρεῖν· διὸ καλῶς ἔχειν μοι δοκεῖ πρὸς τὸν πα- 5
 τέρα καὶ βασιλέα τὸν λόγον τρέψαντας, ἐκεῖθεν τινα βρασιώνην τοῦ
 πάθους ἐνέγκασθαι. Σὺ τοίνυν, μέγιστε αὐτοκράτορ, πλείστα μὲν ἔχεις
 δακρύσας ἐπὶ ταῖς υἱέως συμφοραῖς, ἀλλὰ τῶν λογισμῶν μείζω πρᾶ
 σοι δυναμένω αὐτὸς τε πρότερος βῆων γεγονῶς φαίνου, καὶ πάντας
 πείσον τῶν νεφῶν ἀπαλλαγέντας σωφρονέστερον πενθεῖν· οὐ γὰρ ἄλ- 10
 λον εἰκόσ ἀυτοῖς ποριστὴν τῆς παραμυθίας ἢ σὲ φανῆναι.

4.

|| Μονωδία ἐπὶ τῷ δεσπότῃ κῦρ Ἰωάννῃ ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ 5 189^a
 τοῦ λαιψάνου αὐτοῦ.

Ὡ τῆς τὸν αἰεὶ χρόνον καλλίστης καὶ εὐδαιμονεστάτης, νυνὶ δ' ὅσον
 ἐπὶ συμφορᾷ τοιαύτῃ ἀτυχεστάτης πόλεως ἄνδρες ἔνοικοι καὶ οἱ γ' ἕκα-
 σταχόθεν συνιόντες κάπῃ τοῦ τάφου νῦν συναυλίαν ὀλοφυρόμενοι, ὧν
 ἀπάντων δακρύων ἐν ὀφθαλμοῖς ῥόθιον βεῖ ψυχαί τε τῷ πάθει κατα- 15
 σεισθεῖσαι τοῦ πενθεῖν || καὶ στένειν καθάπαξ γίνονται, μικρὸν τὰς 5 189^b
 γνώμας ἀνέντες καὶ τῶν ὀδυρμῶν ὑφέντες καὶ θρήνων, ὅπως ὁ πρὶν
 μὲν ὠραιότατος, νῦν δ' ἄωρίαν καταχέας ἀπάντων δεσπότης ὡς ἐν
 τραγωδίᾳ φροῦμοις πολυρρόθοις οἰμῶγμασί δ' ὑμνοῖτο. Ἐκαστος ἐν
 δυστυχεῖ ταύτῃ χορεία ὑπ' ἐμοὶ καθηγεμόνι καὶ χοροσάτῃ χοροῦ 20
 μέλσει τὸν θρήνον ἀναπληροῦτω. Δεῖ γὰρ ἡμᾶς ὡς ἐν τοῖς παροῦσι
 δευνεῖς οὐχ ὅπως κοινῇ μετὰ πάντων κόπτεσθαι δι' ὅσων ὀμματ'
 ἔχοντας δακρυρροοῦντα ἢ φησί τις ἐκ τραγωδίας, ἀλλὰ καὶ ἰδίαν ἁρ-
 μονίαν ἀνευρόντας θρήνων συστήσασθαι καὶ δῆ τινα λόγον ᾄδειν καὶ
 τοῦ πάθους ὑφαιρεῖν ἐν τούτῳ πειρᾶσθαι ἡμῖν αὐτοῖς ἀμωσγέπως 25
 παραμυθίαν πορίζοντας.

1. ποιητὴν. Ἴδε Σοφοκλέους Ἡλέκτρ. 105 6. ἐκεῖθεν τινα. 15-16. κατα-
 σεισθεῖσαι. 19 τραγωδία. Ἴδε Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας 7-8 22. οὐχ'

3. τραγωδίας. Ἴδε Εὐριπίδου Φοῖν. 373 25 ἀμωσγέπως

Ἄλλὰ τί ἂν καὶ χρῆσαιμεθα, τί καὶ τολμήσαιμεν ὡς πρὸς ὀδυρ-
 μῶν φθέγγασθαι μέλη ἢ πῶς ἂν ἀρξάσαιμεν ὀλωσί; Τί γὰρ πάθημ'
 ἂν τοῦ παρόντος γένοιτο μείζον; Ποιοὶ νῦν Ὀρφεῖς τραγωδοῦντες ἢ
 Σιμωνίδοι καὶ Πίνδαροι ὀδύραίντ' ἂν τοῦ παρόντος ἄξια πένθους;
 5 Νικᾶ μὲν γὰρ δὴ καὶ φύσιν πᾶσαν, κρεῖττον ἢ φέρειν ὄν || καὶ δύνα-
 p. 190^a μιν λόγων ἐλέγχει, οὐ μὴν παρὰ τοῦτ' ἂν εἴη σιγῇ θρηγεῖν δίκαιον
 οὐδ' ὅσον ἐπὶ τῆς θήκης κόπτεσθαι κλάοντας, ἀλλ' ἐξ ἀσήμου ταυ-
 τησί βοῆς καὶ τῶν ἀτόπων ἀνεστακότας αὐτοὺς γόων τοῦ μετὰ λόγων
 κομψότερον μονῶδειν ἐγχειρεῖν τὰς τοῦ δεσπότου πρὶν μὲν ἐς γῆν
 10 πεσεῖν χάριτας ἀστραπτούσας, νῦν δ' ὡς περὶ καὶ αὐτὰς προκυ-
 πτούσας ἐκ ζόφου καὶ τοῖς τῆς ἰσραϊότητος λευφάνοις συναντιού-
 σας καὶ ἄπη οὖν ἐν τούτοις ἀντ' ἄλλης ἡστυνοσοῦν ψυχαγωγίας
 ἀναρωγνύοντας. Οὕτως γὰρ ὁ πάντ' ἄριστος πρὶν, ὁ πάντα κα-
 λός, νῦν δ' οἴμοι τοσοῦτου κάλλους γεγυμνωμένος, ὅς τὰς ἀπάν-
 15 τῶν ἐφ' αὐτὸν ἀνάσας ἐλπίδας ἤγειρεν, εἴτ' αὐτῷ συγκαταπε-
 σοῦσας εἰς γῆν ἔσδεσεν, ἣν μὲν ἐν ἡλικίας ἀνθεὶ καὶ ἔρα τοσοῦτον
 ἐπιβεβηκώς χρόνον ἐφ' ὅσον ἀρ' ἐμελλεν ἰκανῶσθαι καλῶν ἀπάντων
 ταμείων γενήσεσθαι. Καὶ μέντοι καὶ γίγνεται, οὐ φιλόανθρωπον μόνον
 ἑαυτὸν καὶ πρᾶον δεικνύς, ἀλλὰ τοῦπίπαν θαῦμα ἰδέσθαι, χρήσασθαι
 20 γε μὴν τοσοῦτον ἐν καλῷ τοῦ μεγέθους ὑφείτο, ὡς μηδὲν ὑπ' ὄγκου
 τῆς ἀξίας τοσοῦτον ἢ τῇ μεγαλοφροσύνῃ δῆπουθεν ἔχειν αἰσθάνεσθαι
 ἡλικίων ἐκείνων ὄντα βασιλέων ὃ τι περ κάλλιστον ἀγαλμα ἢ φυτὸν
 ὠραιότατον ἢ ἀνθος τὸ χαριέστατον ἢ τερπινότατον βλάστημα. Εἰς γε
 μὴν σώματος εὐαρμοστίαν καὶ συμφωνίαν μελῶν τὴν τε ψυχῆς ἀν-
 25 ὄριαν καὶ τὸ πρὸς ἄκασαν ἐρρῶσθαι καλλίστην φορὰν καὶ τᾶλλ' ἃ
 προστῆν αὐτῷ χαρίτων ὑπερφυῶν τί ἂν τις εἰπῶν.....[Ἔ]πειτὰ γε συμ-
 p. 190^b φωνεῖν τουτοισὶν ταῦτ' ἦν ἄξιον, ὅς || συμφῆσαι καὶ σκιας ἐπ' ἔλατ-
 τον ἐνταῦθα δὴ που λέγειν ἐνεῖναι. Τῷδε γὰρ θεὸς κάλλος τε καὶ
 ἠνορέην ἐρατεινὴν καθ' Ὅμηρον ὥπασε καὶ ἀπὸ στόματος
 30 γλυκίων μέλιτος ῥέεν αὐδή. Ἦν δὲ καὶ οὐ πολὺμυθός τις οὐδ'
 ἀφαρμαρτοεπὴς ἀλλὰ παῦρα μὲν ἐπιτροχάδην ἀγόρευε, μάλα
 γε μὴν λιγέως ὑπὲρ ὃν ἐκεῖνος ἔφη Μενέλεων.

2. Τὸ ὀλωσί, εἰ μὴ ἐφαρμένον, κατὰ τὸ οὐτωςί 11. ἐκ ζόφου πρῶτον ἐν τῇ
 ᾧα διὰ παρακαμπτικῆς σημείου / . 17. χρόνον ἐκ τοῦ χρόνων. 25. τᾶλλ'
 29. καθ' Ὅμηρον. Ἰλ, Ζ 156, Α 251, Γ 218 κ. ἑ. 30. μέλιτος πρῶτον ἠνορέην

Ἄλλ' ὦ κοινῆς συμφορᾶς, ὦ πένθους ἀπαντὰς κατασχόντος, ὦ πάθους μηδαμῶθεν εἰς παράδειγμα πίπτοντος. Τούναντίον ἢ γε βουλοίμην τρέχον ὄρω. Ἄντι γὰρ τοῦ παραμυθίαν πορίζειν ταῦτ' εἰς μνήμην ἰόντα ἀναρριπίζει τὸ πάθος, καὶ δακρύων παροξυσμὸς γίνεται, τὴν τε γλῶτταν ἐπέχει, καὶ συνθλοῖ μὲν τὸν νοῦν, καὶ οὐκ ἔχω 5 τίς ἂν γενοίμην ἢ πῶς μὴ καθάπαξ καὶ φρενῶν ἐξω πέσοιμι. Ποίω γὰρ ἂν τίς σου μεμνημένος οὐκ ἂν οὐδύρατο;

Ἦ χαρίτων καὶ τερπνῶν καταγώγιον ὦ διδοὺς ἀπασὶ χεῖρα· ὦ πᾶσιν εὐθυμίας πηγῇ· ὦ θάλασσα τῶν καλῶν.

|| Ἦσθα δὴ κοινὸς εἰς παραμυθίαν καὶ κοινὸς γε νῦν εἰς ἀθυμίαν φ. 191^α εὐρέθης. Ἦ τοῦ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς παρουσίας ἀντιρρόπου. Ἦ 11 προτέρων ἀμεινόνων. Ἦ δευτέρων σχετικωτέρων. Ἦ πάντες ἡμεῖς δυστυχεῖς. Ἐν τίσιν νῦν ὁ πολὺς ὄραται δεσπότης; Ἐν μικρᾷ κόνει καὶ λειψάνοις κάλλους γεγυμνωμένοις. Ποῦ νῦν ἀστραπὴ προσώπου καὶ γάνος τοσόνδε; Ποῦ νῦν κεφαλῆς καὶ τριχῶν αἴγλη, ποῦ δὲ στή- 15 θεὰ θ' ἡμερόεντα ὀμμάτα τε μαρμαίροντα. ποῦ δ' ἡ χάρις ἐκείνη, ποῦ δὲ τὸ διὰ πάντων ἡρμοσμένον ἄνθος καὶ περικαλλῆς δειρὴ καὶ ἀπαντα διὰ πάντων ἴσα. Ἦ χεῖρες ἀπασιν ἀεὶ χορηγεῖν ἀνεμῆναι ἢ πόδες ὠρατοὶ τῆς ἐφ' ἧς γε δεῖ κινήσεως ὑπενδόντες. Ποῦ νῦν τὸ διὰ πάντων οἴχεται κάλλος, ποῦ κέρυπται; Μικρὰ σορὸς 20 ταῦτ' ἔχει συλλαβοῦσά τε καὶ κατακαλύψασα. Ἄιδά τοι λάθεται ἄρμενα πράξαις ἀνὴρ ὁ Πίνδαρος ἔφη, σοῦ δ' οὐδεὶς θες μέχρις εἰς ἀπαντ' αἰῶνα ἐπιλησθήσεται, εἰ μὴ βυθοῖς λήθης ἕκαστος πρὶν ἐσεῖται. Ἄλλὰ καὶ μετὰ γε ταυταὶ τὰς τῶν γραφῶν εἰκόνας, αἶ σοι πολλα- 25 χοῦ δῆπουθεν ὄρωνται συχναί, εἰς οὐρανὸν γε τὸ κλέος ἤξει καὶ ἀθά- νατος ἡ μνήμη παραπεμφθήσεται καὶ ποταμῶν ἀενάων δίκτην ρεύματα πηγάσει δακρύων. Οὐ γὰρ πω τοι θανεῖν ἔδει, οὐδὲ πότμον καθ' Ὅμηρον ἐπισπεῖν.

1. συμφορᾶς 3. Τοῦ τρέχον τὸ ο μεγαθυνθὲν ἐξ ἑτέρου μικροῦ ἰγρᾶφῃ ἐν κενῷ χώρῳ ὡσεὶ τριῶν γραμμάτων διεξισμένων 7. ἀντίς 9. καλῶν: Εἶτα, μείναν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ φύλλου κενόν, ἐκληρώθη διὰ σκαριφημάτων, ἐν οἷς σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ ἐπιγραφὴ Ἐπιστολαὶ Φιλοστράτου ἀπὸ μόνου τοῦ ῥόθου λαβοῦσαι τὴν ὕλην κλήρης τε καὶ ἀτελής. Ἄλλ' οὐχ ἤττον ἡ Μονωδία δὲν τελευτᾷ μὲνταῦθα, εὐρίσκομεν δὲ τὴν συνέχειαν αὐτῆς ἐν φ. 191^α 16. στήθεα-μαρμαίροντα. Ὅμηρον Ἰλιάς 397 18. ἴσα 21. συλλαβοῦσα τὰ 22. ἄρματα πράξαις Πίνδαρος Ὀλυμπ. Η' 95 23. ἐπιλησθήσεται 26. ἀενάων 28. Ὅμηρον Ὀδύσεια Ε' 308

Ἔ. 191^β || Ὡς κοινὸν ὄφελος τοῖς ἀνθρώποις." Ὡς χροῖμα σεμνόν.....ἀγαλμα.
 || Ποῖοις σε καὶ νῦν λόγοις ἐπὶ ταυτησί τῆς ἀποικίας ἢ δάκρυσι παρα-
 πέμψαι δεῖ;

Ἔ. 191^β || Ὡς τῆς ἀτυχίας. Ἡμεῖς μὲν ὡς ἐξ ἔου δῆπουθεν πρὸς ἐσπέ-
 5 ραν ἦγοντα καὶ τὴν ἡμετέραν ἤδη πατοῦντα ὁμαλῶς ἐφ' ἱκανὸν
 ἀστράψαντα κεκοσμηκέναι καὶ πρὸς ὑπαντήν λαμπρῶς φθάνοντες
 ἀλλήλους ἐθέσομεν, καὶ οὐδεὶς ἦν ὅς οὐκ ἀπήντα· σὺ δ' ὀλίγον τῶν
 σαυτοῦ καλῶν γεύσας ἡμᾶς, ἐπειτ' αὐρῶς ἀπήλθες καὶ οὐκ ἄρ' ἐμελ-
 10 λες δηρὸν ἐτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἡελίοιο, καὶ ταῦτ' πέ-
 10 πονθας ἐμπόρῳ καλῷ, μακρὰν μὲν πορείαν στελλομένῳ λαμπρῶς καὶ
 πελάγη διηγουκῶτι ἀνθρώπου· τ' ἐλπίσι τέρψεως ἔχοντι μετεώρους,
 εἶτ' ἐπὶ τοῦ λιμένος περὶ τὸ ζῆν αὐτὸ ναυαγήσαντι καὶ τοῦτο σοὶ γ'
 ἐξημωκῶτι περὶ τὰ κάλλιστα. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ νοστήσας οἰκόνδε νῦν
 15 φίλην ἐς πατρίδα γαίην εὐφρανέεις τοὺς τὴν σὴν ἀκτίνα ποθοῦντας,
 15 λιπόντος αἰῶνος ἐν πόλει ἡμετέρᾳ. Καὶ ἡμεῖς τέως ἔχοντες τὸν νε-
 κρὸν οὐκ ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις ἐνομιζομεν ἡμῖν προσήκειν τῆς ἀτυχίας,
 ἀλλ' ἔστιν οὐ καὶ τάφος μόνον ὀρώμενος σοὶ εἰδοκεῖ κουφίζεῖν. Νῦν
 δ' ἡμῶν ἀπαίρων καὶ ἀνιστάμενος καὶ τὰς ψυχὰς αἶρεις καὶ κατα-
 κλύσεις.

Ἔ. 191^β || Ὡς μεθ' ὅσῃ παρασκευῆς εἰσῆεις τὴν ἡμετέραν. Ὡς κομπῆς ἐκεί-
 νης. Ὡς θριάμβων καὶ δρόμων καὶ κρότων ἐξαισιῶν καὶ τάχους θεόν-
 των. Ὡς καλλίστης ἑορτῆς. Ὡς λαμπρᾶς πανηγύρεως. Ὡς μεθ' οἶων
 νῦν ὄδου μῶν ἐξέρχῃ καὶ γόνων καὶ ποταμοῦ δακρύων καὶ φόρας τῶν
 δεσμῶν καὶ μελῶν ἀντιστρόφων καὶ πάντων ἀντι.....

Ἔ. 192^α || 25 πρὶν μὲν ὑπὸ γῆν ἰόντα
 || δεδεγμένου, νῦν δ' οὐκέτ' ἔχοντος τὸν δεσπότην.

Ἔ. 192^α || Ὡς χορὸς ἀνδρῶν ἱερῶν δυστυχῶς γε νῦν τοῦτον ἀφηρημένοι, ἀμα
 δ' εἰπεῖν καὶ τὸν ἐγγύθι φιλοσοφίας ὄρον. Ὡς τὴν ἐν ἀστροῖς οὐρανοῦ
 τέμνων ὁδὸν καὶ χρυσοκολλήτοισιν ἐμβεβαῶς δίφθοις ἡλίε, τὴν
 30 σὴν ἀκτίν' ἐπέχων σύγκρυπτε νῦν ἢ δυστυχῆ πάντως ἡμῖν ἐφήσεις
 30 μηκέτ' ἔχων τὸν συνανατέλλοντα πρὶν. Τοῦ δεσπότητος γὰρ ἐν σκότει

1. Λί μεταξύ τοῦ σεμνόν καὶ ἀγαλμα λέξεις ὡσεὶ δεκάεπτά γραμμάτων ἀφανεῖς
 5. ἡμετέραν ἐκ τοῦ ἡμέραν 9. δηρὸν—ἡέλιοιο. Ὁμήρου Ἰλιάς Ε 120 ταυτὸ
 13. οἰκόνδε Περσέ. Ὁμήρου Ἰλιάς Ε 687 14. οὐραναίεις 16 ἐξίσου προσήκειν
 24 25. Ο μεταξύ τῶν λέξεων ἀντι...καὶ πρὶν ἡμῖς στίχος ὡσεὶ εἰκοσιπέντε γραμ-
 μάτων ἀφανῆς 29. χρυσοκολλήτοισιν-δίφθοις. Ἐβριτιδίου Φοῖν. 2. ἐμβεβαῶς

κεκρυμμένου, κάπλι παντός ἀνάγκη σκότον δρᾶσθαι. Νῦν γὰρ δὴ καὶ ποταμοὶ καὶ πηγαὶ καὶ φυτὰ καὶ ἄλση καὶ παράδεισοι καὶ δένδρα καὶ πᾶσα πεδίου χάρις καὶ πᾶν ὃ τέρψιν φέρει καὶ ὅσα εἰς ὄψιν ἀφικνούμενα ἡδὺ θέαμα γίγνεται, πάντα κόσμον ἀποβεβληκότα καὶ χάριν ἡμαῦρωται, τοῦ πάλαι λάμποντος οἰκοθεν ἀμαυρωθέντος καὶ μετὰ 5 τῶν ἐξωθεν νῦν φερομένων λαμπάδων ἀπάντων ἐφεπομένων καὶ κοπτομένων. Πάντα γὰρ ὑπεῖκει τῇ πάθει καὶ οὐδὲν ἀνώτερον οὐδ' ἀνάλωτον, καὶ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίοις νῦν ἄπασαν μέγα πένθος κατέχει καὶ κοινῇ πᾶσα πόλις γε νῦν ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει, ὁμοῦ δὲ παιάωνων τε καὶ στεναγμάτων. Καὶ σὺ δ', ὦ μεγάλη πόλις, ἀναπεταννύσα 10 τὰς πύλας, μετὰ λαμπτήρων καὶ φώτων πρὸς ὑποδοχὴν ἔκπεμψον τοὺς ἐποίκους, ἄνδρας, γυναῖκας, γέροντας, νέους, δῆμον ἅπαντα, ἄπασαν ἡλικίαν, καὶ δέχου τὸν δεσπότην οὐχ οἷον λαμπρὸν λαμπρῶς ἐξέπεμψας, ἀλλ' ἐξ ἑσπέρας ἦγοντα μετὰ ζόφου ἢ νεκρῶν κευθμῶνας ¶ καὶ σκότου πύλας λιπόντα κατὰ τὴν τραγῳδίαν. Ὡς 15 τυχίας ὦ κοινοῦ κλύδωνος ταυτί σοι παρ' ἡμῖν, ὦ γενναῖε, κοινῇ δ' φ. 192^B οἶμαι καὶ πάσαις περὶ τοιούτων ἐξῆς μελήσει ταῖς πόλεσιν.

δ.

Ἔτερα μονοῦδία ἐπὶ τῷ αὐτῷ.

Οἶμοι τοῦ δεινοῦ· οἶμοι πάθους ἀνυπολίστου· οἶμοι μάλ' αὐθις· οἶμοι τῆς συμφορᾶς. Ὡς πόσας, ὦ μεγάλης φύσεως ἀνθρώπε, ὡς περ ζῶν ἔμοιγε παρῆχες τέρψεων ἀφορμᾶς, οὕτω δῆπου καὶ τελευτῶν 20 θρήνων καὶ ὄδυρμων. Κινεῖς γὰρ με καὶ πάλιν ἐν λόγοις θρηγεῖν καὶ πρὸς οἰμωγὰς φέρεσθαι, πηγὰς ἄπασι δακρύων ἀναστομοῦντα, τῶν τε σῶν μεμνημένον καλῶν ἐπ' ἄλγη χωρεῖν καὶ στένειν καὶ ποθοῦντ' ἀνακάεσθαι τῇ τ' ἑμαυτοῦ γλώττῃ καθαπερὲς λύρα χρῆσθαι καὶ μέλη γοερῶς ἀνακρούεσθαι, ὃ λοιπὸν ἔμοιγ' οὐν· τί γὰρ ἄν καὶ δρᾶν ἔτε- 25 ρον ἔχοιμι; Οὐ γὰρ στένειν ἔθ' οἶός τ' εἰμί. Εἰ δέ τις ἐτύγχανον καὶ τῶν ἀναλγήτοτάτων, σιδηρᾶν ἴσως ἢ λιθίνην ἔχων καρδίαν, τό γε σὸν πάθος πρόωρον ὑπὸ γῆν οὕτω σε κεῖσθαι, πηλίκην καλλονὴν

11. μεταλαμπτήρων κατὰ διήρθωσιν
 τῶθεν 15. τραγῳδία. Ἐὐριπίδου Ἐκάβη 1
 πόσας 25. ἄν 27. σιδηρᾶν

14. Τοῦ κευθμῶνας τὸ θ πρόσθετον κά-
 16 ταυτί 18. καὶ 19. Ὡς

ἀποδεδληκότε, καθάπερ οὐρανόθεν εἰς γῆν ἥλιον ἀποπεσόντα, καμέ
γε δῆπου καὶ γνώμη καὶ τοῖς ὅλοις καίσθαι ποιεῖ, εἴθ' ὡς περ ἐν πε-
λάγει κατηφείας βεβαπτισμένον, οὐκ ἄλλως ἢ τὰς ὑπερφυεῖς σοὶ χά-
ριτας ἐν νῆϊ στρέφοντ' ἀναπεπνευκέναι καὶ λόγοις ἄδειν κατάρχεσθαι.

5 Ὡ χρυστῶν καταγώγιον, ὡ καλλίστων οἰκητήριον, ὡ παράδειγμα
πᾶσιν εἰς ἀρετὴν, τί δῆποτ' αὐτὸς τ' ἐπεπόνθεις καὶ ἅπαντας ἀει-
πάσχειν ἐποίησας, κλάειν καὶ κατακόπτεσθαι καὶ θρήνους ἄδειν συ-
χνούς καὶ ἰοῦ ἰοῦ. Οὐ γὰρ μέχρις ἐς θεορ' ἔτ' ἐπαύσαντ' ἂν οἰμω-
γῶν, σὲ τοῦ πτώματος στένοντες καὶ συχνά γε δὴ τὸν οὐκέτ' ὄντα
10 δεσπότην ἀναζητοῦντες. Ὡ πλῆγῆς διὰ πάντων δραμούσης, ὡ τραύ-
ματος ἀθανάτου· ὡ πάθους πάσης ὄθεν οὐδὲν βοήθειας ἀποκεχωρηκό-
τος· ὡ βέλους καθάπαξ κρείττονος ἢ καὶ ὄπρωσον ῥαστώνην || εἰ-
ληφέναι τοὺς βεβλημένους. Ὡ καταιγίδος πάντα κυκώσης· ὡ σει-
σμοῦ πάντα κεκινηκότος καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων ἔτι κατασειόντος
15 καὶ τὰς γνώμας. Ὡ ναυαγίου κοινοῦ ἅπασι νῦν εἰς παραμυθίαν ἐλη-
λεγμένου. Ὡ τῆς πρὶν τῶν σῶν ἀγαθῶν εὐμοιρίας. Ὡ χρυστῶν, ὡ χα-
ρίτων, ὡ πάντων καλλίστων τῶν σῶν, ὡ πάντων ὄραιοτάτων, ὡ
πάντων ἀφθόνων, ἅπασιν εἰς ἀπόλαυσιν ὄντων. Ὡ μηκέτ' ὄντων
νῦν, ὡ πάντων πεσόντων, ὡ τύχης ἀντιπνευσάσης, ὡ τῆς ἀωρίας. Ὡ
20 τί ἂν ἔγωγε πάθοιμι, τί δ' ἂν ὀδυραίμην πρῶτον, τί δ' ἂν ὕστατον;
Τίν' ἀφείς ποίων ἀψαίμην, πῶς δ' ἂν καὶ τὸ φθέγμα παντάπασιν ἐκ-
λίποι, οὕτω τεθορυδημένου τοῦ νοῦ, οὕτω καταβεβαπτισμένου τῆ
πάθει;

Ὁ πρὶν δὲ τι περ κάλλιστον ἀνθρώποις ὄφελος, τὸ τιμώτατον
25 χρῆμα δεσπότης, τὸ καλλιστεῖον τῆς φύσεως, ὅν αὐτῆ φιλοτιμησα-
μένη δεξιοῖς κεκοσμηκυῖα πλεονεκτήμασιν εἰκόνα τοῖς εἰς αὐτὸν
ὄρωσι προῦθηκεν ὡς οὕτως ἂν μετασχῆσουσιν τοῦ τελείου, φεῦ, φεῦ,
οἴχεται καὶ ἀπέσθη, τὰς ἐπ' αὐτῇ προσδοκίας χρηστὰς ἅπασιν σθέσας,
τὴν τῆς φύσεως φιλοτιμίαν τῶν καθ' αἰμά οἱ προσηκόντων ἀρίστων
30 βασιλέων, θαυμαστήν τινα καὶ ἀμήχανον ἡδονὴν τῶν τε χαρίτων ἀν-
θος ὑπερφυεῖς, τοῦ γένους ὄλου τὴν εὐκλειαν, τῶν καθάπαξ τεθαρρη-
κότων αὐτῷ καὶ προσαγεχόντων τὰς τοῦ ζῆν ἀφορμὰς καὶ πρὸς ἐπί

1. καμέ 6. Τοῦ ἀεὶ τὸ ἀ διεξεδρωμένον 18 καταιγίδος ὡ
18. μηκέτ' ἐκ τοῦ μηκέτ' 27. προῦθηκεν 29. φιλοτιμίαν ἐκ τοῦ φιλοτι-
μίαν 31. καθάπαξ ἐκ τοῦ καθάπαξ 32—σ. 396,1. προσεπιτότοις

τούτοις αὐτοῦ φύσεως γενναίαν παρασκευήν² προσήν ὑπερφυῶν καὶ καλλίστων ἐντελέχεια ἔργων θαυμαστῶ τινι πολέμων καὶ μάχης εὐ εἰδὸτ³ ἀνδρὶ καθηκόντων.

Τοσοῦτον ἦν τὸ τῆς φύσεως γενναίον. Ἀλλὰ καὶ τῷ τοῦ προσώπου λάμπων ὠραίῳ ἀγαλμᾷ τις εἶπεν ἂν ἰδῶν αὐτὸν εὐπρεπέως φρενῶν ὁ ἐπήβολος καὶ ἀγγίλους. Ἄλλ' ἐνταῦθα δὴ παράδειγμά τις εὐρεῖν ἂν ὀπωσαῶν ἔχει πλὴν τῶν πάντ' ἀρίστων βασιλέων ὅθεν κἀκείνῃ προσήκε ταυτὶ ἀπὸ καλλίστων ἀληθῶς ἀναπεφυγνότε καλλίστῳ. Συντέθραπτό γε μὴν καὶ τῷ τῆς φύσεως ἡμερωτάτῳ καὶ φιλανθρώπῳ, οὐ σοβαρόν τι φρονεῖν ἀξίων, οὐδ' εἰς ἀγριότητα πίπτων, διὰ τε μέγεθος 10 ἀξίας καὶ δυναστείας ὄγκον ὑπερκείμενος. Ἄλλὰ καὶ τὰ δίκαια λέγων ἤνθει, καὶ σωφροσύνη νενόμιστο παρ' αὐτῷ. Πρὸς ἡν γὰρ αὐτῷ καθάπαξ οὐδὲν ὃ μὴ καθ' ὑπερβολὴν μετὰ κόσμου προσήν, καὶ πλουτοσ ἀπας καὶ ὄλδος χρυσοῦ τε φορὰ καὶ λαμπρότης ἄνθος τε || ἐσθή- 1938^β των καὶ ποικιλία καὶ δορυφορία καὶ θεραπόντων πληθὺς ὕλη τις 16 αὐτῷ καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῶς πρὸς ἀρετὴν ἐγίγνετο. Τοσοῦτον αὐτοῦ στερροῖς λογισμοῖς κύριος ἦν καὶ οὐχ ὑπὸ τούτων ἐάλω, ἀλλ' ἤγεν αὐτὸς ταῦθ' ὅποι τῷ κρίνοντι τῆς ψυχῆς δεῖν ἀγειν ἐνόμιζεν.

Ἄλλὰ ποῦ ταῦτα νῦν; Οὐδέτι λοιπόν φροῦδα γέγονε μαρνανθέντα πέπτωκεν οἴχεται ὑπὸ γῆς ἔδω καὶ ἐσβεσται. Οὐδέτι δεσπότης ὁ πρὶν 20 μόνος εἰς εὐθυμίαν ἅπασιν ἀποχρῶν, ὁ μόνος εἰς κόσμον, ὁ μόνος ἀνθ' ὅτου βούλει τῶν γλυκυθυμίαν φερόντων, ὁ πάντας οἱ νῦν βροτοὶ εἰσιν ἑαυτῷ ἔλεω γνώμη καὶ χαρίτων ἰυγξιν ἐξαρτῶν. Ἐφ' οὐ γε δὴ βάρος τε νοῦ συνήλθε καὶ ῥώμης κράτος, κάλλος τ' ἀμήχανον ἦν καὶ χύσας φιλανθρωπίας. Οὐκέτ' ἐν βασιλείοις δεσπότης ἀστράφει φανείς, 25 οὐκέτ' ἐν ἱεροῖς, οὐκ ἐν ἐκκλησίαις. Οὐκέτ' ὄψεται πάγκαλόν τι χρῆμα βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ πατρὶ, οὐκέτ' ἀδελφῷ, βασιλεῖ τῷ γενναίῳ, οὐκέτ' ἀδελφιδῷ βασιλεῖ, οὐκέτι μέσος ἐμπρέφει τοῖς ἀδελφοῖς, οὐκέτι τοῖς ἐν μεγίστοις ἀξιώμασιν, οὐτ' ἐκκλησιῶν ἡγεμόσι συνέσεται, οὐ στρατόπεδα κοσμήσει, οὐχ ὄπλα, οὐ πόλεις, οὐ πανηγύρεις, 30

2 ἐντελέχεια 3. Ἀντὶ εἰδὸτ³ γραπτότερον εἰδὸτε 4. γενναίως (;) 8. ἀποκαλλίστων καλλίστω τῶν στω διαγεγραμμένων. τὸ 13. μῆ καθ' ὑπερβολὴν μετακόσμον 14. τὲ 15. τίς 17. στερροῖς ὑποτούτω 20. Ἀντὶ τοῦ β τοῦ ἐσβεσται εἶχε γράψῃ πρότερον θ οὐκ εἶ 22. βούλει 23. εἰδὸτῶ 25. οὐκέτ' 26. οὐκ εἶτ' 26. οὐκέθ' ὄψεται 27. οὐκ εἶ 30. οὐχ'

οὐκέτι πένησι χορηγήσει, οὐκέτ' ἐπαρκέσει, οὐ χεῖρα ἐὼν ὑπερέξει καταπονουμέναις πεσεῖσθαι. Οὐκέτ' ἀνθ' ἀπάσης, ὦ φιλόανθρωπε, χάριτος ἔση τὰς σὰς γὰρ ἀκτίνας δυστυχῶς νῦν τάφος συγκρούπτει, Ῥωμαίους δὲ κῆδε' ἐφῆπται.

5 ὦ κόσμε κοινέ, ὦ κοινέ στέφανε, ἴσως πάντα πρὶν συνάγων, τῷ κάλλει καὶ σφίγγων εἰς ἀρμονίαν. ὦ νῦν ἀρπαγεὶς ἐξ ἀπάντων καὶ τὴν ὠραιότητα συναρπάσας τοῦ τε δεσμοῦ τῶν καλῶν καὶ ἤρμοσμένον ἄλλον ἀλλαχόσε διερωγότα σε ἀφεις φέρεσθαι. ὦ τοῦ διὰ πάντων συντόμου. ὦ τῆς ἀκριδείας. ὦ τί ἀν' ἔθ' ἡμεῖς πάθοιμεν; Συγκατασχάπτους
10 ἀν' ἡμᾶς. Πολλὸν γὰρ κέρδιον εἴη σὼν ἀψαμαρτοῦσι χθόνα δύμεναι. Οὐ γὰρ ἐστ' ἄλλη ἔσται θαλπυρή. Ποῖον γε δὴ τι, πολλῶν καὶ μεγάλων πάλαι τεθρυλημένων δυστυχημάτων, τόδε παραβαλεῖν ἔχοιμεν ἀν, οὕτω καθάπαξ ἐνταῦθα περιφανῶς ἀνηργημένου τοῦ Ἰσίου; Ἡττηται γὰρ πάνθ' ὅσ' ἀληθῶς χορῶ ποιητῶν τε καὶ λογογράφων καὶ ξύμπαντι τεληρή-
15 γηται || τῷ Ἑλληνικῷ, ἐπεὶ τά γ' ἐν μύθοις οὐδ' ἀναφέρειν θλως φ. 194^α ἐχρήν. Ἀλλ' ἀτεχνῶς ἐνταῦθ' οὐδὲν ἄλλ' ἢ μῦθοι ταῦτ' ἀν εἰεν πᾶρα-
βαλεῖν τοσοῦτον ἐν κακοῖς ἀνθρώποι νῦν. νίκην δυστυχῆ νενικήκαμεν.

Ὅθεν ἡμεῖς μὲν, ὦ παρόντες, εἰκότως ἐσαι δάκρυα θερμὰ χέειτ' ἀν τῷ γενναίῳ κειμένῳ, ἐμὲ δ' ἄρ' εἴθε τεθνηῶτα χυτῆ κατὰ
20 γαῖα καλύπτει καὶ κε τὸ βουλοίμην, καὶ κε πολὺ κέρδιον ἦεν, Ὅμηρος ἔφη. Ἐν σοὶ γὰρ, ὦ χαριέστατ', οὐχ ὅπως οὐκ αἰσχυνοίμην ξύμπλουν ἑμαυτὸν τοῦ πάθους ποιούμενος, ἢ τραγῳδία φησὶν, ἀλλὰ καὶ σεμνυνοίμην ἀν εἰκότως. Ἡ γὰρ καλῶς ἐχρήν ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι. ὦ γὰρ εἰς ἡδονὴν αἰ σαὶ χάριτες ἦρκουν
25 καὶ κεφάλαιον αὐτὸς ἦσθα τοῦ βίου, πῶς οὐ νῦν ἀποβαλόντι σε κείσθαι δεύτερος ἀν εἴη γε πλοῦς; Τοῦτί δ' ἔστιν ἀληθῶς κείσθαι καλῶς μετὰ τοῦ δεσπότου καμὲ κείμενον νῦν.

6.

Ἄτερα μονωδία

ἐπὶ τῷ δεσπότῃ κῆρ Ἰωάννη ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ προγραφείσα.

Εἶτα πάντες μὲν οἱ νῦν εἰσιν ἀνθρώποι ἐπὶ τῇ παρούσῃ τύχῃ καὶ

1. χεῖρα—ὑπερέξει Ὀμήρου Ἰλιάς I 420 4 κῆδε' ἐφῆπται Ὀμήρου Ἰλιάς B 15 10. ἀψαμαρτοῦσι—δύμεναι. ἰβδλ. Ὀμήρου Ἰλ. Z 411 11-12 τεθρυλημένων 18. πάνθ' 18. μῦθοι 19-20. τεθνηῶτα—καλύπτει. Ὀμήρου Ἰλιάς Z 464 20-21 καὶ κε τὸ βουλοίμην—ἦεν Ὀμήρου Ἰλιάς E 41 21. οὐχ 22. τραγῳδία. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη 541

τοῖς ἀπανταχοῦ καταλαβοῦσι δεινοῖς θρήνοις ἑαυτοὺς καὶ ὄδυρμοῖς ἔδοσαν, καὶ οἱ μὲν ἄσπρα καὶ μέλι θρήνων ἑαυτοῖς οἰκείων ἐξεθ-
 ρον, οἱ δὲ τοῖς ὑφ' ἐτέρων γοερῶς ὑπχδομένοις συνεποδύρονται, καὶ
 οὐκ ἔστιν ὅς οὐ τὴν ψυχὴν ἐπλήγη, ἀλλὰ καὶ κώμη πᾶσα καὶ πό-
 λις πᾶσα, νῆσοί τε καὶ ἡπείροι καὶ ὁποιοῦντο οἰκεῖν νομίζονται 5
 ἄνθρωποι ἑμοῦ, τε τοῦ κοῖνου τούτου πάθους καὶ γόνων ἑμοῦ καὶ στε-
 ναγμάτων ἀπαντ' ἐπλήσθη. Ἐγὼ δὲ κατ' ἑμαυτὸν μόνον ἔσομαι δα-
 κρύων καὶ πένων, τὴν ψυχὴν τοῦ πάθους ὑποπιμπρώντος, ἢ καὶ
 γραφῇ πειράσομαι τὸν θρήνον ἀναπληροῦν καὶ τοῖς ἐτέροις συστη-
 τόμενος ἔναυλιαν δυστυχίης ἐγὼ πρόφασιν δυστυχῆ προβάλω τοῦ 10
 ἰουδαίου.

Ἀλλ. ὦ τί χρήσομαι; πῶς ἀρκέσω, πρὸς τοιαύτην || ἀφορμὴν λό- ρ. 104β
 γῶν χωρῶν, μὴ ὡς ἐξ ἀδάμαντος τὴν ψυχὴν ἔχων μηδὲ πρὸς ὀλίγον
 ἄφειμένους τοῦ πάθους ἢ καρτερῶν; οὕτως ἀμυθήτου βεύματος τῶν
 δακρύων προχέομένου; Ὡ ποίους χρήσομαι προσιμίοις; ὦ ποίων συμ- 15
 φέρων εἰς βλάβος καρδίας ἀισθάνομαι δακνουσῶν; Ὡ παμμεγίστου
 τραύματος καὶ πληγῶν κοινῇ διὰ πάντων λουσῶν. Ὁ μὲν τὸ πρὶν εὐ-
 δαιμονέστατος καὶ διὰ παντὸς εἰδους ἀρετῆς ἦκων μεγάλου βασιλέως
 εὐτυχέστατος παῖς καὶ δεσπότης πρὸ ὥρας, φεῦ, οἴχεται καὶ ἐρρῦη
 καὶ τὸ ἐπανθοῦν ἐκείνω τοῦ προσώπου κάλλος ἢ τ' ἀμήχανος αἰγλή 20
 καὶ τὸ τοῦ ὄλου σώματος εὐ πεφυκὸς μαρναθὲν κέκρυπται καὶ ἀπέ-
 σθη, ἀχλὺν δ' ὄσων ὡς ἀληθῶς καὶ βαθὺ σκότος τοῖς ἀπάντων ὀφθαλ-
 μοῖς ἐνήκε μήποτ' ἂν παυσσομένοις τοῦ δακρύειν, γέγονέ τε πᾶσι τὸ
 τῶν Κιμμερίων νόκτ' ἔχειν ἀεὶ καὶ ζόφον, καὶ συνέδη πάντως τῷ
 κείνου δοκεῖν νενεκρωθῆναι θανάτῳ, στέγειν μὴ δυναμένους. Εἰσὶ δ' 25
 οἵπερ ὡς δεινῷ τινι καὶ ἐξαισίῳ δούπῳ τῷ πάθει καθάπαξ ἀπειρηκό-
 τες ἔπεσον πεπληγμένοι, οἱ καθ' ὄντινα δὴ τρόπον αὐτῷ προσήκον-
 τες, οἱ τῶν ὑπερφυῶν ἐκείνου χαρίτων καὶ τῆς ἐπὶ τὰ γαθὰ πάντα εὐ
 ἡρμοσμένης αὐτῷ γνώμης διαφερόντως πεπειραμένοι· οὐς οὐ ποτ' ἂν
 ὁ χρόνος, κἂν εἰ τὰ δοκοῦντα πάνθ' ἑαυτοῦ συνελὼν οἴσει σφίσι αὐ- 30

3 δὲ 4 κώμη ἐκ τοῦ κώμη 8. ὑποπιμπρώντος ἐκ τοῦ ὑποπιμπρώντος
 18. μὴδὲ 18. διαπαντός μεγάλου ἐκ τοῦ μεγάλο 21. πεφυκὸς ἐκ τοῦ
 πεφυκός 23. μήποτ' δακρύειν ἐκ τοῦ δακρύει 25. Τοῦ νενεκρωθῆναι τὸ
 * πρόσθετον ἐν τῇ ἡρ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 27. δὴ πρόσθετον ἀντιθέτῳ μικροτέ-
 ροις γράμμασι Τοῦ προσήκοντες τὰ τες ἐκ διορθώσεως

E.Γ.Δ. Π.Π.Ε.Τ.
 ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

φ. 195^α τοῖς ἀγαθὰ, ῥάους δυνήσεται παρασχευάσαι γενέσθαι, ἀλλ' ἀθά-
νατος ἔσεται καὶ ἀφόρητος ἢ πληγὴ τύπτουσα τὰς ψυχάς.

Καίτοι τί λέγω; Δοκῶ μοι, ὡς, εἴπερ ἄρα καὶ τοῖς συνέχουσιν τὸ
πᾶν τόδε στοιχείαις λόγου μετῆν, καὶ αὐτὰ φωνὴν ἂν γοερὰν ῥήξαντα
5 παμμεγέθη, τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πάθους δηλώσαι καὶ τὸν καλὸν ἐκείνον
δεσπότην, ἐν πᾶσιν οἷς εὐδαιμονία ψυχῆς δεικνυται λάμποντα, οἴμοι
τάφῳ μικρῷ νυκτὶ κρυβέντα καὶ ἀπερρυηκότα πεπενηθέναι, ὡσπερ
εἰκὸς ἔστι καὶ νῦν συναλγεῖν τε αὐτὰ καὶ συμπάσχειν.

Ἦ δυστυχίας κοινής ὃ ἰδίας συμφορᾶς καὶ δηκτικωτέρας τῆς τε
10 μεγάλῳ βασιλεὶ καὶ πατρὶ τῆς τε βασιλίδι καὶ μητρὶ. Ἐν χρῶ γὰρ
αὐτῇ μάλιστα γέγονε καὶ ἐχώρησε πρὸς ἦπαρ ἢ γενναία δύνη
κατὰ τὴν τραγῳδίαν, ἦτις, πρῶτον τὰς ὠδύνας τῆς αὐτοῦ γεννήσεως
ὑποστᾶσα, νῦν αὖθις ἑτέρας ὠδύνας μέσης ἀπτομένας καρδίας δέδε-
κται, ὃν ἑαυτῇ μέχρι παντός ᾤετο ἡδονῆς ἀμύθητον εἶναι χρῆμα
15 δυστυχῶς ἀποβαλομένη, καὶ πικρὸς μᾶλλον αὐτῇ τέθηκεν ἢ ἐγεν-
νήθη γλυκὺς, ὡσπερ αὐτῇ τὰγαθὰ τούτου βασκήναντος δαίμονος πο-
νηροῦ ἢ μᾶλλον καὶ πᾶσιν ὅσοις ἀληθῶς ἐκείνος λιμὴν ἦν καὶ τῶν
2 195^β λυπούντων ἀνάπαυλα, ὡς οὐκ ἔσθ' ὅστις ἢ ἡ καιροῦ συγχεόμενος ἀη-
δία ἢ συμφοραῖς τεθορυβημένος οἰκείαις συντυχῶν ἐκείνῳ τῷ πάντ'
20 ἀρίστως συγκεραννόντι οὐκ εὐθὺς τὴν ψυχὴν ἐκουφίσθη.

Ἦ πόσοις ἔλυσας συμφορᾶς, πόσους ὡς ἀληθῶς βελτίους εἰργάσω
τὰ ἐς ψυχὴν, πρὸς σὲ δὴ παράδειγμα βλέποντας. Ἐχεις ἢ μεγάλη
καὶ θαυμαστὴ πόλις οἷ τ' ἐνοικοῦντες ἅπαντες πολλοῖς τοῖς αὐτῇ δε-
ξιῶς κατωρθωμένοις σεμνύνεσθαι. Πρόεστι καὶ Ἐσπέρα πολλὰ τῶν
25 σῶν διηγείσθαι, ἢ δὴ τι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀστράπτων ὠμίλησας, σὺ
τ' ὦ πάντα ζητῶν ἐκείνου καλὰ ὁποῖοτ' ἀφίξῃ, κἂν μέχρις Ἡρα-
κλείων φθάσης στηλῶν, πάντως ἔχεις εὐρεῖν ἄπερ ἐκείνος οἴκοθεν
ἀφθόνως προῦβάλλετο.

Ἄλλὰ νῦν οὐκέτι ταῦτα, ἀλλ' ὡσπερ μεταπεσόγγτος ὀστράκου, πέν-
30 θους ἅπαντα γέμει καὶ κατηφείας, καὶ δακρύων ἅπανταχοῦ πηγαί.

2. ἢ πρόσθετον ἐν τῇ ᾠχ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 5. Τὸ ἐκείνον δις, τοῦ δευτέ-
ρου διαγραφέντος; 9. δηκτικωτέρας 11. αὐτῇ ἐκ τοῦ αὐτῆ 12. τραγῳδίαν.
Σφοκλέους Αἴας 488 13. ὠδύνας τοῦ δευτέρου * διωρθωμένου ἐκ α. 16 βασ-
κήναντος 18. ὅστις ἐκ τοῦ δ τις 21. συμφορᾶς ἐκ τοῦ συμφορᾶς 25. προ-
ολίγον 28. προῦβάλλετο

Τίς δ' ἂν καὶ ἀξίως σε θρηγήσῃ, κἄν ὑπερφυῶς ἀπαντες ὀλοφύρωνται; Ὡς πλεῖστα μὲν ἀνθρώπους εὐφράνας ταῖς ἀρεταῖς, πλεῖστα δὲ λελυπηγῶς ἀπαντας, οὐ δυναθῆντας ἀπολαῦσαι ὅσον ἠθούλοντο, ἐμελλες ἄρα τῆς ἡμᾶς πρότερον ἡδονῆς ἔγευσας, λύπης αὐθις || καὶ πικρίας φ. 196^α ἀντιβριθούσης αἰσθησάιν παρασχεῖν, δευτέρων, φασίν, ἀμεινόνων. Σὺ δ' ὡς ἐκ τῶν παρόντων μάλλον βελτίον' εἶναι τὰ πέρυσιν ἔδειξας.

Ἐμελλες, ὦ πάντα ἀήττητε καὶ γενναῖε, πείραν αὐτὸς γινῶναι θανάτου, καὶ διὰ τοῦτο σὺ μὲν ὡς περ ἥλιος ἀνατείλας ἀπὸ τῶν τῆς Ἐώας ὡς πρὸς δυσμᾶς ἡλαυνες, κροτούντων πάντων τῶν ὑποδεχομένων, θέρμης τε καὶ ἡδονῆς ὑποπιμπλαμένων. Ἐμελλες δὲ ἄρα τὸν 10 ἥλιον ἐπὶ δυσμῶν γενόμενον τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς γινῶναι τὴν δύσιν. Οὐ γὰρ ἐξῆν ἄλλο[] που, καίτοι σοῦ γε τίς ἤδη τὴν ὄραν βελτίων καὶ τὴν ἐκπηδῶσαν ἀστραπὴν ἀπὸ τοῦ προσώπου ἀνάλωτον ὦετ' εἶναι καθάπαξ παθεῖν. Εἰμαρτο δὲ ἄρα τοῖς χείροσιν ὑποχωρήσαι τὰ βελτίω, καὶ διὰ τοῦθ' ὁ λαμπρὸς ἀστὴρ ἔσθῃ, καὶ πεσὼν ὑπὸ γῆν ἄς εἰ- 15 χαῖν. χρηστὰς ἐπ' αὐτῷ ἐλπίδας ἀνθρώποι συγκατέθεψε, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῖς ἀδίωτον νομοῦσαι τοῦ βίου, αἶον ἀγαλμα παντὸς καλοῦ ἔχοντες ἀφηρέθησαν μεμνημένοι ἡβδης τ' ἐκείνου νοῦ τ' ἐκείνου καὶ φρενῶν.

Ὡς θανάτου ἀώρου. Τοῦτον τοιοῦτον ὄντα νῦν ἔδει διαρρηθῆναι, τοσοῦτο κάλλος || οὕτω θάττον ἀμαυρωθῆναι. Ὡς δυστυχοῦς καὶ ἀπο- 20 φράδος ἡμέρας, ἧ ταῦτ' εἶδεν. Ὡς τάφος, οἶον ὠραῖον ἄνθος, ἡδῶ φ. 196^β πρὸς βλάστην ἰὸν, μαράνας ἔχεις, καὶ ῥόδον οἶον τερπνὸν ἐκ πορφύρας ἀπολαθῶν ἔχεις. Σὲ ποτέ τις ἰδὼν ἀληθῶς εἶπησι καὶ ὀψιγόνων ἀνθρώπων ἀνδρὸς μὲν τότε σῆμα πάλαι κατατεθνηῶτος, ἢ οὐ πως ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γίνετ' ἀνὴρ. ὡς ποτέ τις ἐρέει καὶ τὸ σὸν κλέος 25 οὐ ποτ' ὀλεῖται. Ὡς τῆς ἀρίστης τῶν ἡθῶν ἀρμονίας, ὡς τρόπων χρηστότητος, ὡς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ χορηγεῖν ἀπασὶ τοῖς εἰς ἐκείνον βλέπουσιν· ἧ που τούτους καθάπαξ καὶ προσδιέφθειρεν. Ὡς τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων. Ὡς πόσα δ' ἂν ἕτερα πεποιήκει, διὰ πόσων δ' ἂν ἦκεν, εἰ τῷ μέλλοντι περιεῖναι συνεκεχώρητο, ὁπότ' ἐν οὕτω βραχεῖ 30 χρόνου ταῦτ' εἴργασται.

5 ἀμεινόνων ἐκ τοῦ ἀμεινόνων 8. διατοῦτο τῶν πρόθετον ἐν τῇ ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 10. ἐκ ὑποπιμπλαμένων 12. ἄλλο τῶν λοιπῶν ἐσχαμένων ἐν τῇ ὡς 15. διατοῦθ' 16. ἐπ' αὐτῷ ἀνωθεν τοῦ χρηστὰς 23-26. εἶπησι— ὀλεῖται. Ὁμήρου Ἰλιάς II 87 κ. ἔ. 24. κατατεθνηῶτος (;)

Ἄλλὰ πρὸ ὄρας, φεῦ, ἐτρυγίθη. Τοῦτο ἦν ἄρα τῆς Ῥωμαίων ἀπάσης ὁ κλύδων· τοῦτο αἱ συχναὶ τῶν πραγμάτων συγχύσεις αἱ τε
 φ. 197^α τῶν καιρῶν ἀμετρίαι καὶ ἄμβροι πυκνοί, || τῶν μελλόντων δακρύων ἀγγελιοί. Διὰ τοῦτο πάντα θρηνεῖ, πάντα στένει ἐν βασιλείοις, ἐν ἐκ-
 5 κλησίαις, ἐν ἀγοραῖς, ἐν ὁδοῖς, ἐν ἡπείρῳ, ἐν θαλάττῃ, ἐν νήσοις, ἐν ὀτιδήποτε μέρει τῆς γῆς. Πάντα γὰρ μεταδέδληται καὶ δοκεῖ μετα-
 σχηματίζεσθαι καὶ μέλασιν ἱματίοις σκότον πολὺν ἀμφιέννυται. Δοκοῦσί
 μοι καὶ βουνοὶ καὶ ὄρη καὶ ποταμοὶ τῆς ξυμφορᾶς αἰσθέσθαι καὶ τῶν
 ὄρνιθων τὰ γένη τοῦτον ὡς ἀετὸν ὑψιπέτην δῶρεσθαι.

10 Ἐγὼ δὲ τί πάθω; Ἐπιλαμβάνεται μου τῶν λόγων τὸ πάθος, καὶ
 τὸν νοῦν αἱ ῥοαὶ τῶν δακρύων συγχέουσι καὶ θρήνοι καὶ γόοι καὶ
 ὄδυρμοὶ πάντοθεν ἀντικρούουσι, καὶ λέγειν οὐκέτι στέγω, τὴν ψυχὴν
 ἐλκόμενος ὑπὸ τῶν γοερῶς ἀνακαλουμένων ἐκείνο φωνῶν. Ἐνθεν
 15 ἐκεῖ καὶ ἀπορῶ λόγων, οἷς ἂν ἀξίως ἐκτραγηδεῖην, μετὰ πάντων καὶ
 αὐτὸς δάκρυσιν ἀμυθήτοις ἔσομαι τὸν δεσπότην ἀνακαλούμενος ἔστ'
 ἂν ἐν ἐμοὶ αἰσθησῶς τε καὶ πνοῇ μένη.

. διατοῦτο 7. δοκοῦμαι 10. πᾶθω 18. ἐλκόμενος ἐκ τοῦ ἐλκόμενος
 ἐνθεν 18. Τοῦ ἀνακαλούμενος τὸ ἀνα πρόσθετον ἐν τῇ ὄρᾳ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ
 στίχου.